

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВOPУШЕНЬ У СФЕРІ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Методичні матеріали і поради

Харків
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Методичні матеріали і поради

для студентів магістратури
господарсько-правового факультету
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2020**

Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності: методичні матеріали і поради для студентів магістратури господарсько-правового факультету другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / авт.: В. М. Киричко, О. І. Радутний. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 141 с.

А в т о р и : В. М. Киричко,
О. Е. Радутний

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, **2020**

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1. Мета, завдання й місце навчальної дисципліни.....	5
2. Результати вивчення навчальної дисципліни (сформовані предметні компетентності).....	5
3. Опис навчальної дисципліни.....	7
4. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	7
5. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	9
II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ».....	11
Модуль 1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, загальні положення щодо їх кваліфікації. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України.....	11
Модуль 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання, а також у сфері банкрутства.....	14
Модуль 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сферах використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів, обслуговування споживачів та захисту їх прав, приватизації державного і комунального майна.....	18
III. ТЕМИ, ПИТАННЯ, ЗАВДАННЯ, ПОЯСНЕННЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЛІТЕРАТУРА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	20
Тема 1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, загальні положення щодо їх кваліфікації.....	21
Заняття 1. Колоквіум.....	21

Тема 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України.....	32
Заняття 2. Практикум/колоквіум.....	32
Заняття 3. Практикум/колоквіум.....	48
Тема 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання.....	65
Заняття 4. Практикум/колоквіум.....	65
Заняття 5. Практикум/колоквіум.....	76
Заняття 6. Практикум/колоквіум.....	91
Тема 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері банкрутства.....	104
Заняття 7. Практикум/колоквіум.....	104
Тема 5. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів.....	111
Заняття 8. Практикум/колоквіум.....	111
Тема 6. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сферах обслуговування споживачів та захисту їх прав, приватизації державного і комунального майна.....	125
Заняття 9. Колоквіум.....	125
IV. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ДО ВСІХ ТЕМ.....	132
V. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ.....	135

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Мета, завдання й місце навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності» викладається з метою формування предметних компетентностей щодо кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які дозволяють провадити таку практичну діяльність відповідно до вимог закону і з дотриманням конституційного принципу верховенства права.

Завданнями вивчення даної дисципліни є оволодіння поглибленими і систематизованими знаннями про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, законодавчими і науковими правилами їх кваліфікації, набуття здатності самостійно (а головне, правильно) кваліфікувати такі злочини й уміння вирішувати проблемні теоретичні і практичні питання в цій сфері професійної діяльності.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Навчальна дисципліна «Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності» належить до циклу практично-професійних дисциплін. Формування предметних компетентностей з цієї дисципліни відбувається завдяки набуттю знань, умінь та навичок при опануванні насамперед таких професійно-практичних дисциплін, як «Кримінальне право України (Загальна частина)» та «Кримінальне право України (Особлива частина)». Дана дисципліна студентами магістратури господарсько-правового факультету вивчається протягом семестру.

2. Результати вивчення навчальної дисципліни (сформовані предметні компетентності)

Після вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності» студенти повинні досягти таких результатів (набути предметних компетентностей), які в їх узагальненому вигляді полягають у здатності: 1) аналізувати кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності як соціально-

го явища і виокремлювати ті критерії, які зумовлюють їх суспільну небезпечність; 2) знати основний зміст норм про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності; 3) демонструвати знання і розуміння місця норм про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності в системі Особливої частини КК України та їх системних зв'язків з іншими кримінально-правовими нормами; 4) оперувати основними поняттями та володіти термінологією, які стосуються юридичної характеристики кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності; 5) здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових норм про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності; 6) застосовувати різні прийоми (засоби) наукового (доктринального) тлумачення норм про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності; 7) відшукувати нормативну і наукову інформацію про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, а також матеріали судової практики України та Європейського суду з прав людини щодо таких правопорушень та вміння їх використовувати при кваліфікації таких правопорушень; 8) демонструвати знання та розуміння законодавчих і теоретичних правил кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності та вміння їх правильно застосовувати; 9) демонструвати знання і розуміння значення принципу верховенства права та основних положень міжнародних конвенцій щодо протидії кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності для кваліфікації таких правопорушень; 10) демонструвати знання та розуміння критеріїв та ознак, за якими кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності розрізняють між собою, а також відрізняють від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень; 11) встановлювати наявність і правильно кваліфікувати множинність кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності; 12) застосовувати набуті знання щодо кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності залежно від зміни фактичних даних про вчинене особою діяння та змін в законодавстві; 13) виявляти правові проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської дія-

льності та пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини та її основоположних свобод; 14) аргументувати своє рішення та представляти його під час дискусії з проблемних питань кваліфікації таких правопорушень та в інших випадках.

3. Опис навчальної дисципліни: 1) рівень освіти – другий (магістерський); 2) галузь знань – 08 «Право»; 3) спеціальність – 081 «Право»; 4) кількість кредитів ЕКТС – 4,5; 5) кількість модулів – 3; 6) загальна кількість годин – 135; 7) кількість тижневих годин – 2–4; 8) обов'язкова дисципліна; 9) модуль 1: а) лекції – 6 год.; б) практичні заняття – 4 год.; в) колоквіум – 2 год.; г) самостійна робота – 33 год.; 10) модуль 2: а) лекції – 8 год.; б) практичні заняття/колоквіум – 8 год.; г) самостійна робота – 44 год.; 11) модуль 3: а) лекції – 4 год.; б) практичні заняття – 2 год.; в) колоквіум – 2 год.; г) самостійна робота – 22 год.

Таким чином, всього на вивчення цієї дисципліни виділено 135 годин, в тому числі: лекції – 18 год., практичні заняття (практикуми) і колоквіуми – 18 год., самостійна робота студентів – 99 год.

4. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Вивчення курсу навчальної дисципліни «Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності» здійснюється в таких формах організації освітнього процесу як навчальні заняття (аудиторна робота) та самостійна (позааудиторна) робота.

Аудиторна робота включає такі форми навчальних занять: *лекції, практичні заняття, колоквіуми, консультації*. На *лекціях*, які є основною формою проведення навчальних занять, висвітлюються основні положення з усіх тем навчальної дисципліни, а також існуючі теоретичні і практичні проблеми та рекомендації щодо їх вирішення або щодо прийняття правильного рішення в умовах неможливості вирішення самої проблеми на правозастосовному рівні. На *практичних заняттях* викладач організовує детальний розгляд студентами питань кваліфікації діянь, відображених в умовах завдань, з метою закріплення тео-

ретичних знань і вироблення у студентів уміння застосовувати кримінально-правові норми щодо конкретних діянь, а також формування у студентів навичок самостійної кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. З метою вивчення окремих тем, що містять в собі багато проблемних питань, проводяться *колоквіуми*, на яких студенти набувають вміння формувати правові позиції для прийняття відповідального рішення в проблемних практичних ситуаціях. Відповіді на конкретні запитання щодо будь-якої теми навчальної дисципліни студенти отримують під час проведення *індивідуальних консультацій*, де також здійснюється «відпрацювання» тих практичних занять та колоквіумів, на яких студенти були відсутні або на яких вони засвідчили своє незрозуміння відповідних тем.

Самостійна робота – позааудиторна робота студента навчального характеру, яка спрямована на вивчення окремих питань відповідних модулів навчальної дисципліни. Завданням самостійної роботи є поглиблення знань студентів з тих питань змісту навчальної дисципліни, які були викладені на лекціях, практичних заняттях та колоквіумах. Формами самостійної роботи є: 1) виконання домашніх завдань згідно з навчальним планом, підготовка до практичних занять та колоквіумів; 2) доопрацювання матеріалів лекцій; 3) робота в інформаційних мережах; 4) опрацювання додаткової літератури та нормативних актів; 5) робота над матеріалами судової практики; 6) отримання консультацій у викладачів кафедри. Самостійна робота студента перевіряється під час проведення оперативного контролю.

Окремим різновидом самостійної позааудиторної роботи студента є його *індивідуальна робота*, яка полягає в дослідженні здобувачем вищої освіти окремих питань курсу, демонстрації креативності та навичків наукового аналізу високого рівня. Індивідуальна робота має субсидіарний та факультативний (необов'язковий) характер. Формами індивідуальної роботи є: 1) підготовка презентацій з окремих проблемних питань теорії та практики кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності; написання наукових статей, тез наукових доповідей, есе, інших аналітичних матеріалів та їх

презентація; 2) участь у студентських науково-практичних конференціях, інших навчальних та наукових заходах, на яких обговорюються проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності; 3) узагальнення матеріалів судової практики за темами курсу навчальної дисципліни; 4) інші форми індивідуальної роботи за погодженням з викладачем. Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем. Організацію, контроль та оцінювання якості виконання індивідуальної роботи студента здійснює викладач кафедри, який проводить практичні заняття. Максимальна кількість балів, яка може бути одержана за результатами індивідуальної роботи становить «10» балів.

5. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Педагогічний контроль за формуванням компетентностей здобувача вищої освіти за навчальною дисципліною «Теорія і практика кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності» складається з поточного та підсумкового форм контролю.

Поточний контроль знань студентів – це оперативний контроль під час проведення практичних занять та колоквиумів. Він стосується оволодіння студентами відповідними предметними компетентностями і здійснюється шляхом розв'язання практичних завдань, письмового контролю, а також усного бліцопитування, фронтального, індивідуального та комбінованого опитування. Оцінювання рівня оволодіння компетентностями здійснюється за чотирьохбальною шкалою: «відмінно» (5), «добре» (4), «задовільно» (3), «незадовільно» (2). Оцінки «відмінно», «добре» та «задовільно» є позитивними. Оцінка «незадовільно» є негативною та підлягає перескладанню під час проведення індивідуальних консультацій викладача шляхом усного опитування або виконання письмової роботи. На підставі оцінок, одержаних за результатами оперативного контролю, і з урахуванням самостійної (в тому числі індивідуальної) роботи

студент може отримати максимально 40 балів, які визначаються викладачем, який проводить практичні заняття, після проведення останнього практичного заняття.

Підсумковий контроль знань студентів відбувається по закінченню лекційних та практичних занять і колоквіумів під час чергової сесії. Умовами допуску до підсумкового контролю є отримання студентом за результатами поточного контролю у підсумку не менше 20 балів та відсутності невідпрацьованих пропусків практичних занять і колоквіумів. Формою підсумкового контролю є проведення усного іспиту шляхом надання відповідей на три питання білету. Питання, які виносяться на іспит, заздалегідь формулюються та складаються до початку аудиторних занять. З переліком цих питань студент може ознайомитися на кафедрі. У разі зміни законодавства, а також з інших об'єктивних причин перелік питань може бути переглянуто та відкореговано. При проведенні іспиту негативною оцінкою самої відповіді на екзаменаційні запитання є оцінка «0 балів», а позитивна оцінка в балах завжди кратна 5 і відповідно може становити 35, 40, 45, 50, 55 або 60 балів. Отже, загальна оцінка студента з навчальної дисципліни утворюється внаслідок складання балів, отриманих ним до іспиту (максимум 40 балів) і на самому іспиті (максимум 60 балів), загальний максимум 100 балів.

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри кримінального права № 1
(протокол № 1 від 29.08.2019 р.)

**II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВПОРУШЕНЬ
У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Модуль 1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, загальні положення щодо їх кваліфікації. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, загальні положення щодо їх кваліфікації

Поняття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх види та класифікація. Загальна характеристика законодавчих змін КК України щодо таких правопорушень, їх кваліфікаційне значення.

Об'єкти і предмети кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

Бланкетний характер диспозицій статей про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності і їх вплив на кваліфікацію злочинів. Конструкції об'єктивної сторони у складах розглядуваних кримінальних правопорушень і вирішення питання про стадії вчинення правопорушень.

Особливості суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Значення для кваліфікації таких правопорушень мотиву і мети їх вчинення.

Загальні і спеціальні ознаки суб'єктів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Службова особа як спеціальний суб'єкт таких правопорушень. Співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.

Правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян та його застосування при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Ознаки продовжуваного, триваючого і складеного кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

Кваліфікація сукупності і повторності кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Кваліфікація таких правопорушень за наявності конкуренції норм.

Місце кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності в системі Особливої частини КК України та його значення для вирішення питань про їх кваліфікацію.

2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України

Кваліфікація виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень і його кваліфікація за наявності конкуренції норм.

Кваліфікація незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація контрабанди. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежу-

вання цього злочину від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Кваліфікація переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Кваліфікація незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони основних складів злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину із ухиленням від сплати податків, зборів та кримінальними правопорушеннями проти життя та здоров'я особи.

Кваліфікація нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Об'єкт і предмет злочину. Поняття бюджетних коштів і значення їх розміру для кваліфікації злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону. Об'єкт і предмет злочину; значення розміру останнього для кваліфікації злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Поняття податків і зборів та значення їх розміру

для кваліфікації злочину. Поняття ухилення і особливості конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин. Кримінально-правове значення податкового компромісу. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Об'єкт і предмет злочину; значення розміру останнього для кваліфікації злочину. Поняття ухилення і особливості конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Передумова і підстава звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин. Співвідношення цього злочину з ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Кваліфікація незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього правопорушення від суміжних кримінальних правопорушень і його кваліфікація за наявності конкуренції норм.

Модуль 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання, а також у сфері банкрутства

1. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання

Кваліфікація незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Об'єкт і предмет злочину; види останнього та значення його розмірів для кваліфікації злочину. Особливості зло-

чинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Кваліфікація зайняття гральним бізнесом. Об'єкт злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття грального бізнесу і азартної гри. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від шахрайства.

Кваліфікація фіктивного підприємництва. Об'єкт кримінального правопорушення. Особливості незаконних дій і конструкції об'єктивної сторони правопорушення. Поняття фіктивного підприємництва і його відмінність від господарсько-правового поняття фіктивної діяльності суб'єкта господарювання. Мета кримінального правопорушення, її види та кваліфікаційне значення. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від використання підроблених документів і його кваліфікація за сукупністю з іншими кримінальними правопорушеннями.

Кваліфікація підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення. Особливості незаконних дій і конструкції об'єктивної сторони цього правопорушення. Поняття та значення завідомості. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього кримінального правопорушення з підробленням і використанням документів.

Кваліфікація протидії законній господарській діяльності. Об'єкт кримінального правопорушення. Особливості незаконних дій і конструкції об'єктивної сторони правопорушення. Мета правопорушення, її види та кваліфікаційне значення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від вимагання та інших суміжних кримінальних правопорушень і його кваліфікація за сукупністю з іншими кримінальними правопорушеннями.

Кваліфікація протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. Об'єкт і предмет злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони

злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину з протидією законній господарській діяльності, а також із кримінальними правопорушеннями проти власності. Кваліфікація за сукупністю з іншими кримінальними правопорушеннями.

Кваліфікація легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Міжнародні договори України про боротьбу з такими злочинами. Об'єкт і предмет злочину. Поняття суспільно небезпечного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів. Місце вчинення такого діяння і його значення для кваліфікації злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Залежність вирішення питання про суб'єкта злочину від вчинення особою предикатного діяння. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень і його кваліфікація за сукупністю з іншими кримінальними правопорушеннями.

Кваліфікація умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних діянь і конструкції об'єктивної сторони основних складів злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Кваліфікація порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення. Особливості незаконних дій і конструкції об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від суміжних адміністративних правопорушень.

Кваліфікація незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація незаконного збирання з метою використання

або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація розголошення комерційної або банківської таємниці. Об'єкт і предмет цього кримінального правопорушення. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Мотив кримінального правопорушення та його кваліфікаційне значення. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення. Відмежування цього правопорушення від суміжних кримінальних правопорушень.

2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері банкрутства

Кваліфікація доведення банку до неплатоспроможності. Об'єкт злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття неплатоспроможності. Мотиви вчинення злочину та їх кваліфікаційне значення. Поняття пов'язаної з банком особи як суб'єкта цього злочину. Співвідношення цього злочину із доведенням до банкрутства.

Кваліфікація доведення до банкрутства. Об'єкт злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття стійкої фінансової неспроможності. Мотиви вчинення злочину та їх кваліфікаційне значення. Ознаки та види спеціальних суб'єктів злочину. Співвідношення цього злочину із доведенням банку до неплатоспроможності та кримінальними правопорушеннями у сфері службової діяльності.

Кваліфікація порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності. Об'єкти і предмети злочинів; види останніх. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони основних складів злочинів. Поняття та значення завідомості. Ознаки спеціальних суб'єктів злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цих злочинів із підробленням та знищенням документів.

Кваліфікація фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання

(анулювання) ліцензії фінансової установи. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття та значення завідомості. Мета вчинення злочину та її кваліфікаційне значення. Співвідношення понять банкрутства, стійкої фінансової неспроможності та неплатоспроможності. Співвідношення цього злочину з підробленням документів і доведенням до банкрутства.

Модуль 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сферах використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів, обслуговування споживачів та захисту їх прав, приватизації державного і комунального майна

1. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів

Кваліфікація шахрайства з фінансовими ресурсами. Об'єкт і предмет злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину, її види та кваліфікаційне значення. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності. Співвідношення цього злочину з ухиленням від сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Кваліфікація маніпулювання на фондовому ринку. Об'єкт злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів. Об'єкт і предмет злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття та значення завідомості. Співвідношення цього злочину з підробленням і використанням документів.

Кваліфікація порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій та їх наслідків, конструкції об'єктивної сторони злочину, а також суб'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Відмежування

цього злочину від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Кваліфікація виготовлення, збуту та використання підроблених недержавних цінних паперів. Об'єкт і предмет злочину. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її кваліфікаційне значення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

Кваліфікація незаконного використання інсайдерської інформації. Об'єкт і предмет злочину. Поняття інсайдерської інформації. Особливості злочинних дій та їх наслідків, конструкцій основних складів злочину, а також суб'єктивної сторони та суб'єктів злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину з іншими кримінальними правопорушеннями.

Кваліфікація приховування інформації про діяльність емітента. Об'єкт і предмет злочину. Особливості злочинних діянь і конструкції об'єктивної сторони злочину. Спеціальний суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних правопорушень.

2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сферах обслуговування споживачів та захисту їх прав, приватизації державного і комунального майна

Кваліфікація умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції. Об'єкт і предмет злочину. Поняття небезпечної продукції і значення її розмірів для кваліфікації злочину. Особливості злочинного діяння і конструкції об'єктивної сторони злочину. Ознаки суб'єкта злочину. Співвідношення цього злочину з іншими кримінальними правопорушеннями і кваліфікація за сукупністю з ними.

Кваліфікація незаконної приватизації державного і комунального майна. Об'єкт і предмет злочину; види останнього. Особливості злочинних дій і конструкції об'єктивної сторони злочину. Поняття приватизації. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від корисливих кримінальних правопорушень проти власності. Співвідношення цього злочину з підробленням цінних паперів, а також із підробленням та використанням офіційних документів.

III. ТЕМИ, ПИТАННЯ, ЗАВДАННЯ, ПОЯСНЕННЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, КОЛОКВІУМІВ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні пояснення та рекомендації

При підготовці до практикумів і колоквіумів необхідно наперед звертатися до переліку питань, передбачених для кожної теми в певній послідовності, поєднанні і конкретизації, що сприяє більш повному і точному засвоєнню законодавчих і теоретичних положень. Доцільно керуватися цим переліком, а також поясненнями і рекомендаціями, що стосуються кожного питання і в яких відображені основні положення, які мають важливе значення для правильного розуміння відповідного матеріалу, врахування дискусійного характеру окремих питань у науці кримінального права, а також пошуку шляхів вирішення проблем кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Для вивчення кожної теми окремо надано спеціальний перелік літератури, який необхідно використовувати разом із списком літератури до всіх тем, наведеним після матеріалу по останній темі. Додатково можуть бути застосовувати й інші наукові роботи й матеріали судової практики, які можна віднайти самостійно в бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Інтернеті чи іншим шляхом.

При підготовці до практикумів студентам варто в письмовому вигляді вирішити практичні завдання, в яких описані діяння, що підлягають кримінально-правовій кваліфікації. При цьому слід спочатку запропонувати рішення виходячи з фактичних даних, зазначених у завданні, сприймаючи їх як вже встановлені і не доповнюючи чи змінюючи їх, а також навести відповідну аргументацію на підтвердження правильності запропонованого рішення. Слід завжди пам'ятати, що, оскільки йдеться про кримінально-правову кваліфікацію діянь, основними аргументами мають виступати приписи КК України, а додатковими – теоретичні положення й матеріали судової практики. Разом із тим обмеженість фактичних даних у низці випадків потребує варіантних рішень, що залежатимуть від припустимого додаткового встановлення фактичних даних. Це сприяє більш повному засвоєнню поставлених питань.

Тема 1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Загальні положення щодо кваліфікації таких правопорушень

Заняття 1 *(колоквіум)*

Питання

1. Поняття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх види та класифікація. Загальна характеристика законодавчих змін КК України щодо таких правопорушень, їх кваліфікаційне значення.

2. Об'єкти і предмети кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

3. Бланкетний характер диспозицій статей про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності і їх вплив на кваліфікацію злочинів. Конструкції об'єктивної сторони у складах розглядуваних правопорушень і вирішення питання про стадії вчинення таких правопорушень.

4. Особливості суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Значення для кваліфікації таких правопорушень мотиву і мети їх вчинення.

5. Загальні і спеціальні ознаки суб'єктів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Службова особа як спеціальний суб'єкт таких правопорушень. Співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.

6. Правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян та його застосування при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

7. Ознаки продовжуваного, триваючого і складеного кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

8. Кваліфікація сукупності і повторності кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

9. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності за наявності конкуренції норм.

10. Місце кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності в системі Особливої частини КК України та його значення для вирішення питань про їх кваліфікацію.

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо **першого питання**: а) види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності законодавчо визначені в розділі VII Особливої частини КК України; б) ці види кримінальних правопорушень в теорії кримінального права класифікуються по-різному і одна з таких класифікацій відображена в назві тем, включених до програми цієї навчальної дисципліни; в) найбільші зміни до розділу VII Особливої частини КК України були внесені згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (набрав чинності 17 січня 2012 р.) (зокрема, цим Законом були виключені з КК України статті 202, 203, 207, 208, 214, 215, 217, 218, 220, 221, 223, 225, 226, 228, 234, 235); г) згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII (чинний з 1 січня 2020 р.) серед правопорушень у сфері господарської діяльності слід розрізняти кримінальні проступки і злочини;

2) щодо **другого питання**: а) суспільні відносини у сфері господарської діяльності як родовий об'єкт розглядуваних кримінальних правопорушень мають особливості, які значною мірою відображені у визначенні господарської діяльності, наведеному у ст. 3 Господарського кодексу України; б) основні безпосередні об'єкти цих кримінальних правопорушень визначаються теоретично шляхом конкретизації зазначених суспільних відносин з основним акцентом на систему відносин, принципи господарської діяльності чи на окремі елементи суспільних від-

носин; в) у деяких складах правопорушень у сфері господарської діяльності слід також виділяти додаткові безпосередні об'єкти (обов'язкові і факультативні); г) у багатьох складах кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності важливе значення для їх кваліфікації має правильне встановлення ознак предмета злочину (кошти, товари, документи, інформація та ін.);

3) щодо *третього питання*: а) більшість диспозицій статей КК України про правопорушення у сфері господарської діяльності є бланкетними, тому при встановленні змісту таких диспозицій необхідно звертатися до нормативних актів господарського, цивільного, митного, податкового та іншого законодавства і при кваліфікації правопорушень робити необхідні конкретизовані посилання на такі акти; б) серед складів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності є матеріальні, формальні та формально-матеріальні, що безпосередньо впливає на вирішення питань про стадії вчинення таких правопорушень; в) деякі склади розглядуваних правопорушень утворені законодавцем шляхом включення до них ознак різних кримінальних правопорушень, що обумовлює обов'язковість для об'єктивної сторони таких правопорушень і тих діянь, які посягають на додаткові об'єкти;

4) щодо *четвертого питання*: а) суб'єктивна сторона більшості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності характеризуються умисною формою вини, а в деяких з них – ще й мотивом або метою їх вчинення; б) до складу умисного кримінального правопорушення у сфері господарської діяльності можуть включатися законодавцем наслідки, ставлення до яких у винної особи може бути умисним або необережним; в) важливі особливості має суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 223² КК України;

5) щодо *п'ятого питання*: а) загальними ознаками суб'єктів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності є фізичний характер особи, її осудність та досягнення нею 16-річного віку до вчинення такого правопорушення; б) наявність в багатьох складах розглядуваних правопорушень спеціальних суб'єктів (підприємець, службова особа, засновник

(учасник) суб'єкта господарської діяльності та ін.) не виключає можливості співучасті інших осіб як організаторів, підбурювачів чи пособників, яка кваліфікується з обов'язковим додатковим посиленням на відповідну частину ст. 27 КК України; в) службова особа як суб'єкт розглядуваних правопорушень визначена в ст. 18 КК України, крім випадків вчинення діянь в період з 1 вересня 2001 р. до 31 грудня 2010 р. (включно), а також з 5 січня до 30 червня (включно) 2011 р., коли визначення службової особи містилося в примітці до ст. 364 КК України; важливі роз'яснення функцій, здійснюваних службовими особами, наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5;

б) щодо **шостого питання**: а) при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності застосовується той неоподатковуваний мінімум, який діяв на момент вчинення відповідного діяння (дії або бездіяльності), незалежно від того, коли правопорушення було розкрито; б) правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян були різними і передбачались: з 1 вересня 2001 р. до 1 січня 2004 р. – Указами Президента України від 21 листопада 1995 р. № 1082/95 і від 25 серпня 1996 р. № 762/96; з 1 січня 2004 р. до 1 січня 2011 р. – Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 р. № 889-VI; з 1 січня 2011 р. – Податковим кодексом України; в) особливості застосування неоподаткованого мінімуму доходів громадян при кваліфікації продовжуваного злочину відображені в п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 4 червня 2010 р. № 7;

7) щодо **сьомого питання**: а) продовжуване, триваюче і складене кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності є видами ускладнених одиничних правопорушень; б) ознаки продовжуваного кримінального правопорушення, в тому числі у сфері господарської діяльності, вказані в ч. 2 ст. 32 КК України, а ознаки триваючого і складеного правопорушень визначені в теорії кримінального права; в) особливості кваліфі-

кації продовжуваних, триваючих і складених злочинів детально роз'яснені в названій постанові Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7;

8) щодо **восьмого питання**: а) сукупність і повторність кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності є видами множинності таких правопорушень, вчинених особою чи групою осіб; б) законодавчі ознаки повторності і сукупності кримінальних правопорушень наведені в статтях 32 і 33 КК України; в) важливі роз'яснення щодо ознак повторності і сукупності злочинів, в тому числі вчинюваних у сфері господарської діяльності, а також щодо правил кваліфікації цих видів множинності злочинів наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7;

9) щодо **дев'ятого питання**: а) конкуренція норм про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності виникає у випадках, коли одне правопорушення підпадає під дію декількох таких норм, тому ці випадки слід відрізнити від множинності самих правопорушень (повторності чи сукупності); б) правила кваліфікації в таких випадках залежать від виду конкуренції норм; в) найбільш важливе значення при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності мають правила кваліфікації конкуренції загальної і спеціальної норм, коли застосовується спеціальна норма, а також конкуренції цілого і частини, коли застосовується норма про ціле;

10) щодо **десятого питання**: а) в системі Особливої частини КК України правопорушення в сфері господарської діяльності виділені в розділ VII з урахуванням особливостей їх родового об'єкта, посягання на який визначає антисоціальний характер таких правопорушень та їх суспільну небезпечність; б) при кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності важливого значення можуть набувати системні зв'язки розглядуваних кримінально-правових норм з нормами, передбаченими в інших розділах Особливої частини КК України, особливо це стосується вирішення питань про відмежування таких правопорушень від суміжних правопорушень, про кваліфікацію складених правопорушень та множинності правопорушень, а також про конкуренцію норм.

Список літератури та матеріалів судової практики

Андрушко П. П., Короткевич М. Є. Методика обчислення матеріальної шкоди у злочинах у сфері господарської діяльності: кримінально-правове дослідження. *Кримінальне право України*. 2006. № 1. С. 126–128.

Андрушко П. Чи може фізична особа, що здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, визнаватись службовою особою? *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. X регіон. наук. конф. (м. Львів, 5-6 лютого 2004 р.). Львів: ЛДУ, 2004. С. 405–409.

Баулін Ю. В. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссеруд, 2006. С. 6–11.

Берзін П. Визначення складу та розміру доходу в злочинах у сфері господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 7. С. 98–103.

Берзін П. С. Визначення доходу як оціночної ознаки злочинів у сфері господарської діяльності. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 3. С. 10–31.

Берзін П. С. Злочинні наслідки в механізмі кримінально-правового регулювання: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 35 с.

Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення: монографія. Київ: Дакор, 2009. 736 с.

Берзін П. Систематизація наслідків як елемент складів злочинів: основні юридичні та формально-логічні аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 5. С. 114–117.

Берзін П. С. К вопросу о классификации последствий в составах преступлений в сфере хозяйственной деятельности по УК Украины. *Системность в уголовном праве*: матер. II Российского Конгресса уголовного права (г. Москва, 31 мая – 1 июня 2007 г.). Москва: Велби, 2007. С. 57–59.

Берзін П. С. Кількісні характеристики наслідків та їх вплив на кваліфікацію окремих злочинів у сфері господарської і службової діяльності за Кримінальним кодексом України. *Наука і правоохорона*. 2009. № 1/2(3/4). С. 90–94.

Берзін П. С. Методика встановлення кримінально-правового змісту окремих критеріїв визначення розмірів наслідків у злочинах у

сфері господарської діяльності (на прикладі розв'язання задач з особливої частини кримінального права України). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 2. С. 43–52.

Берзін П. С. Наслідки у складах злочинів у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика. Київ: КНТ, 2007. 392 с.

Берзін П. С. Поняття повторності та сукупності злочинів: особливості системно-структурних характеристик. *Право України*. 2011. № 9. С. 92–98.

Берзін П. С. Проблеми кваліфікації закінчених злочинів у сфері господарської діяльності. *Адвокат*. 2012. № 12. С. 9–14; 2013. № 1. С. 14–19.

Берзін П. С. Про особливості врахування наслідків як результату поведінки людини у змісті юридичної конструкції складної вини. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2. С. 95–102.

Берзін П. Упущена (втрачена) вигода як різновид наслідків у специфічній конструкції складу злочину: деякі особливості формування концептуального підходу. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 12. С. 112–116.

Бобонич Є. Окремі питання визначення ознак спеціального суб'єкта злочинів у сфері господарської діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 272.

Борденюк В. В. Порядок зайняття господарською діяльністю як предмет правового регулювання й об'єкт кримінально-правової охорони. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 6. С. 78–84.

Буртовой М. О. Документ як предмет злочинів у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2010. 20 с.

Буртовой М. О. Класифікація злочинів, пов'язаних із незаконним обігом документів у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми охорони громадського порядку та досудового провадження: матер. наук.-практ. конф. і круглих столів (м. Дніпропетровськ, 11.12.2009; 16.02, 11.03 та 28.05.2010 р.)*. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2010. С. 147–150.

Василинчук В. І. Удосконалення кримінальної відповідальності за злочини у сфері державних закупівель. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 112–119.

Василяка О. К. Хозяйственная деятельность как родовой объект уголовно-правовой охраны по законодательству Украины. *Вестник Самарской гуманитарной академии. Право*. 2013. № 1(13). С. 185–189.

Волинець Р. Проблеми конкретизації ознак предмета злочину у складах злочинів у сфері господарської діяльності. *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 146.

Волинець Р. Система злочинів у сфері господарської діяльності з урахуванням останніх змін кримінального законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 184–189.

Грек Б. М., Грек Г. Б. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика економічної злочинності в Україні. *Адвокат*. 2014. № 1. С. 44–48.

Гузир В. П. Дискусійні питання кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності. *Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25–26 жовтня 2001 р.). Київ: Юрінком Інтер, 2002. С. 203–204.

Гуторова Н., Золотарьов А. Деякі особливості застосування загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 12. С. 162–165.

Гуторова Н. О. Механізм кримінально-правового впливу на суспільні відносини у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. Одеса: Юрид. л-ра, 2010. Вип. 54. С. 249–254.

Гуторова Н. О. Проблеми вдосконалення кваліфікуючих ознак злочинів у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 47–50.

Гуторова Н. О. Усвідомлення протиправності і його значення для кримінальної відповідальності за злочини проти державних фінансів. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2001. Вип. 16. С. 3–7.

Гуторова Н. Проблеми кримінальної відповідальності за посередню винність при вчиненні злочинів проти державних фінансів. *Право України*. 2001. № 12. С. 120–124.

Гушесова Т. Г., Заруцький О. В. Актуальні проблеми кваліфікації окремих злочинів у сфері господарської діяльності. *Наукові записки. Юридичні науки*. Київ: Вид. Дім «Києво-Могилян. акад.», 2006. Т. 53. С. 163–170.

Дудоров О., Каменський Д. У пошуках оптимальної назви розділу VII Особливої частини Кримінального кодексу України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 2. С. 176–186.

Дудоров О., Мовчан Р. Законодавство України про криміна-

льну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності – час визначитися зі стратегією розвитку. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 2. С. 215–263.

Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: особливості кримінальної відповідальності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1 (2). С. 169–175.

Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності. *Правова доктрина України*. Харків: Право, 2013. Т. 5. С. 370–378.

Ефименко В. Преступления в сфере хозяйствования. *Юридическая практика*. 2006. № 23 (6 июня). С. 1, 13–14.

Завада Т. Деякі питання обсягу поняття службової особи суб'єкта господарювання, як спеціального суб'єкта злочинів у сфері господарської діяльності. *Митна справа*. 2015. № 4 (2). С. 67–71.

Завада Т. Деякі питання обсягу поняття службової особи суб'єкта господарювання, як спеціального суб'єкта злочинів у сфері господарської діяльності. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2014. № 12. С. 164.

Золотарьов А. І. Звільнення від кримінальної відповідальності, від покарання та його відбування за злочини у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2008. 23 с.

Золотарьов А. І. Звільнення від кримінальної відповідальності й від покарання за злочини у сфері господарської діяльності: порівняльно-правовий аспект. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. Вип. 28. С. 40–47.

Іванов А. В. Деякі тенденції злочинності у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 211–213.

Карчевський М. Дослідження змін у законодавстві про кримінальну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності методом контекстної законодавчої оцінки суспільної небезпечності діяння. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2013. № 2. С. 99.

Кашкаров О. О. Цінні папери як предмет злочину. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. Вип. 25. С. 200–204.

Киричко В. М. Кваліфікація злочинів у сфері господарської діяльності. *Кваліфікація злочинів*: навчальний посібник / за заг. ред. М. І. Панова. Харків: Право, 2017. С. 213–271.

Киричко В. М., Перепелиця О. І. Злочини у сфері господарсь-

кої діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Я. Тація. Харків: Право, 2010. 784 с.

Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків: Право, 2015. 1088 с.

Кісілюк Е. М., Процюк О. В. Загальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 168–174.

Копил Т. О., Лень В. В. До питання про поняття злочинів у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах*: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 30 жовтня 2009 р.). Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС, 2009. Ч. 2. С. 174–176.

Курило О. М. Практика розгляду судами справ про злочини у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 145–148.

Лантінов Я. О. Щодо класифікації злочинів у сфері господарської діяльності за об'єктом. *Актуальні питання реформування правової системи України*: зб. наук. ст. за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 30–31 травня 2008 р.). Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2008. С. 517–521.

Лемешко О. М. Звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів у сфері господарської діяльності. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС*. Луганськ, 2002. Спец. вип. у 2 ч. Ч. 1. С. 83–86.

Лемешко О. М. Проблеми кваліфікації підстав звільнення від кримінальної відповідальності при вчиненні злочину у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 28–30.

Луцюк П. С. Особливості формування організованих злочинних утворень у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми кримінального процесу, криміналістики, судової експертизи та оперативно-розшукової діяльності*: матер. III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 жовтня 2011 р.). Одеса: Фенікс, 2011. С. 245–248.

Максимович Р. Л. Власник приватного підприємства як суб'єкт злочинів у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 51–54.

Навроцький В. О. Про можливість врахування неодержаних

доходів як наслідків злочинів у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 61–64.

Нетеса Н. В. Про об'єкт злочинів у сфері господарської діяльності. *Конституція України – основа побудови правової держави і громадянського суспільства*: тези доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 26–27 червня 2006 р.). Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. С. 253–256.

Панов М., Панов М. Об'єкт і система злочинів у сфері господарської діяльності. *Юридична Україна*. 2010. № 5. С. 13–19.

Перепелица А. И. Уголовно-правовая борьба с организованной преступностью в сфере хозяйственной деятельности. *Правові проблеми боротьби зі злочинністю*: зб.праць. Харків: Східно-регіонал. центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2002. Кн. 2. С. 145–163.

Перепелица О. І. До питання про систему злочинів у сфері господарської діяльності за новим Кримінальним кодексом України. *Матеріали заключної конференції спільної Українсько-американської науково-дослідної програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США*. Харків: ПФ «Книжк. вид-во «Лествиця Марії», 2001. С. 26–29.

Погарченко Т. Поняття та загальна характеристика сутності злочинів у сфері підприємницької діяльності. *Юридична наука*. 2015. № 12. С. 152–158.

Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 7. С. 6–10.

Симінко В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за злочини у сфері економіки. *Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки*: матер. Всеукр. наук. конф. (м. Львів, 26 березня 2010 р.). Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. С. 188–191.

Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: теоретичний погляд. Одеса: Астропринт, 2001. 84 с.

Тацій В. Я. Экономические интересы и проблема объекта хозяйственных преступлений. *Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю / упоряд.: О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш, В. І. Борисов*. Харків: Право, 2010. С. 168–176.

Тацій В. Я. К вопросу о системе хозяйственных преступлений. *Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю / упоряд.: О. В. Петри-*

шин, Ю. Г. Барабаш, В. І. Борисов. Харків: Право, 2010. С. 643–646.

Тихий В. П. Проблеми кримінальної відповідальності за зайняття забороненими видами господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 84–87.

Франчук В. В. Кримінально-правові засоби охорони економіки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2015. 18 с.

Чернявський С. С. Предмет злочинів у сфері господарської діяльності. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка і право)*. 2009. № 4 (47). С. 258–266.

Чорнуха О. С. Кримінально-правове забезпечення добросовісної конкуренції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 18 с.

Шаповалова О. А. Диференціація кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності за допомогою кваліфікуючих ознак. *Вісник Верховного Суду України*. 2009. № 6. С. 24–28.

Шумакова В. Ю. Службова особа як спеціальний суб'єкт злочинів у сфері господарської діяльності. *Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. семінару (м. Харків, 9 листопада 2004 р.). Київ; Харків: Юрінком Інтер, 2005. С. 38–42.

Юрченко О. Проблемні питання відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності та роль судової системи України при їх розгляді. *Юридична Україна*. 2005. № 12. С. 71–77.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Тема 2. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України

Заняття 2

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою викорис-

тання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України).

2. Кваліфікація незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України).

3. Кваліфікація контрабанди (ст. 201 КК України). Відмежування цього злочину від суміжних кримінальних і адміністративних правопорушень.

4. Кваліфікація переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України (ст. 201¹ КК України).

5. Кваліфікація незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216 КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо **першого питання**: а) для правильного застосування ст. 199 КК України важливе значення має правильне розуміння зв'язку між предметами цього злочину і фінансово-кредитною системою як об'єктом цього злочину; б) слід розрізняти дії з будь-яким підробленим предметом цього злочину і дії з незаконно виготовленими чи одержаними марками акцизного податку або голографічними захисними елементами; в) за відсутності мети використання при продажу товарів або збуту ст. 199 не застосовується; г) Міжнародна конвенція від 20 квітня 1929 р. щодо боротьби з підробкою грошових знаків передбачає правову підставу для застосування ст. 199 КК України відповідно до універсального принципу дії кримінально-правової норми

в просторі (ст. 8 КК України); д) важливе практичне значення мають питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 199 КК України, із кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 190, 216, 224, 358, 366 КК України;

2) щодо **другого питання**: а) для правильного розуміння об'єкта та інших елементів складу злочину, передбаченого ст. 200 КК України, важливе значення має Закон України «Про платіжні системи і переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346-III; б) дії, зазначені в ст. 200 КК України, виявляють різний зв'язок з предметами злочину, зокрема, предметом злочину можуть виступати: при підробці – документи на переказ, платіжні картки, інші засоби доступу до банківських рахунків, електронних грошей; при придбанні, зберіганні, перевезенні, пересиланні, використанні та збуті – підроблені документи на переказ або підроблені платіжні картки; при випуску або використанні – електронні гроші; в) слід відрізнити порушення особою заборони щодо випуску або використання електронних грошей, про яке йдеться в ст. 200 КК України, від порушення особою порядку використання законно випущених електронних грошей як адміністративного правопорушення; г) питання про обов'язковість мети збуту для підробки предметів цього злочину є дискусійним в науці кримінального права; д) важливе практичне значення мають питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 200 КК України, із кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 190, 357, 358, 361¹, 366 КК України;

3) щодо **третього питання**: а) предметом контрабанди можуть виступати лише спеціальні предмети, вказані в ст. 201 КК України; товарна контрабанда була декриміналізована згідно із Законом України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (набрав чинності 17 січня 2012 р.); б) для правильного розуміння контрабанди необхідно звертатись до статей 10, 482, 483 та інших Митного кодексу України; в) важливе практичне значення мають питання про співвідношення контрабанди з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 212, 222, 265, 263, 321, 333, 358, 359, 366 КК України, а також адміністративними правопорушеннями, передбаченими в гл. 68 Митно-

го кодексу України; г) рекомендації щодо правильної кваліфікації контрабанди наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 3 червня 2005 р. № 8 (із змінами та доп., внес. пост. від 30 травня 2008 р. № 8);

4) щодо **четвертого питання**: а) КК України доповнено статтею 201¹ згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження українських лісів та запобігання незаконному вивезенню необроблених лісоматеріалів» від 6 вересня 2018 р. № 2531-VIII (набрав чинності з 1 січня 2019 р.); б) для правильного розуміння змісту ст. 201¹ КК України необхідно звернутися до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» від 8 вересня 2005 р. № 2860-IV; в) передбачені статтею 201¹ КК України дії із забороненими до вивозу за межі митної території України лісоматеріалами і пиломатеріалами слід відрізняти від незаконних дій з лісоматеріалами, які дозволені для такого вивозу; г) переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю в ст. 201¹ розуміється аналогічно ст. 201 КК України;

5) щодо **п'ятого питання**: а) до 18 жовтня 2012 р., коли набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за фальшування марок акцизного збору» від 18 вересня 2012 року № 5283-VI, кримінальна відповідальність за незаконні дії з марками акцизного збору і голографічними захисними елементами передбачалась лише в ст. 216 КК України (в ст. 199 КК України приписи щодо цього були відсутні); б) слід розрізняти дії, предметом яких є лише підроблений предмет злочину, і дії, вчинювані з незаконно виготовленим чи одержаним, або підробленим предметом злочину; в) передбачені у ст. 216 КК України незаконні дії з голографічними захисними елементами перебувають в складному співвідношенні з незаконними діями з такими предметами, передбаченими ст. 199 КК України; важливе значення для їх розмежування може мати мета їх вчинення, а при конкуренції цих норм

(зокрема це стосується збуту) – те, що норма, передбачена ст. 199 КК України, має перевагу як прийнята пізніше.

Завдання

1. Рябченко своєю автомашиною ввіз із Росії на територію України 20 тисяч підроблених доларів США, запасні частини до нарізної мисливської зброї і 10 тисяч марок акцизного податку, попередньо домовившись із знайомим працівником митниці Кузьмуком про те, що той звільнить його від митного контролю. Того самого дня Рябченко намагався на підроблені кошти купити на ринку товар, але не зміг ним заволодіти, тому що був викритий та затриманий продавцем. Як було встановлено під час досудового розслідування, підроблені гроші мали велику схожість з дійсними грошовими знаками, а марки акцизного податку взагалі нічим не відрізнялись від дійсних марок за своїми зовнішніми ознаками. Рябченко мав намір продати зазначені марки акцизного податку знайомим, які займаються незаконним виготовленням та збутом незаконно виготовлених алкогольних напоїв.

Кваліфікуйте дії Рябченка і Кузьмука.

2. Федоров і Сторожук за допомогою спеціального обладнання виготовили три банківські картки з персональною інформацією про інших осіб, в користуванні яких знаходяться дійсні банківські картки. Через деякий час вони використали одну банківську картку для зняття готівки в банкоматі в сумі 50 000 грн, однак при спробі одержати гроші з використанням другої банківської картки були затримані поліцейськими. У ході досудового розслідування було встановлено, що зазначені особи до зазначених подій викрали в Макарової її банківську картку разом з цифровим пін-кодом паролем, після чого з використанням останньої зняли у банкоматі готівку в сумі 70 000 грн.

Кваліфікуйте дії Федорова і Сторожука.

3. Детально проаналізуйте співвідношення статей 199 і 216 КК України в частині кваліфікації незаконних дій з незаконно виготовленими, одержаними або підробленими голографічними захисними елементами.

Список літератури та матеріалів
судової практики

***Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання,
ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів,
збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів,
білетів державної лотереї, марок акцизного податку
чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України)***

Андрушко П. П. Коментар до статей 199–201 розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності» Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 9. С. 14–39.

Бердиченко І. Марка акцизного збору як предмет злочину, передбаченого статтею 199 КК України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–1. С. 300.

Бердиченко І. О. Марки акцизного податку, контрольні марки, голографічні захисні елементи як предмет суспільно небезпечних діянь у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 20 с.

Вітко О. Безпосередній об'єкт злочину з виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених державних цінних паперів. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2 (27). С. 57–62.

Воробей О. Підробка сучасних паперових грошових знаків. *Право України*. 2001. № 6. С. 106–108.

Девятка А. Г. Государственные ценные бумаги, казначейские билеты и монеты, а также билеты государственных лотерей как экономико-правовые категории и предметы некоторых преступлений в сфере хозяйственной деятельности. *Митна справа*. 2004. № 3. С. 81–87.

Калужна О. Підроблені гроші, державні цінні папери, білети державних лотерей: питання ознак та якості «підробленості». *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. 2004. Вип. 40. С. 342–352.

Марін О. Вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм про злочини у сфері господарської діяльності (за Кримінальним кодексом України 2001 р.). *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 79–81.

Марітчак Т. Помилки в кваліфікації господарських злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 7. С. 77–81.

Марко С. І. Кримінально-правова характеристика виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. 20 с.

Марко С. І. Соціально-економічна і кримінально-правова характеристика фальшивомонетництва. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер. юридична*. 2008. Вип. 2. С. 267–278.

Михайлов І. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з незаконно виготовленими, одержаними, підробленими марками акцизного податку: пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 4. С. 122–130.

Михайлов І. Мета та мотив: сутність та значення для складу злочину, передбаченого ст. 199 Кримінального кодексу України. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 2 (2). С. 209.

Михайлов І. М. Кримінальна відповідальність за виготовлення, збут та інші незаконні дії, пов'язані зі збутом підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку та голографічних захисних елементів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 20 с.

Михайлов І. Предмет виготовлення, збуту та інших незаконних дій, пов'язаних зі збутом підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку та голографічних захисних елементів. *Право і суспільство*. 2014. № 6.1 (2). С. 298.

Михайлов І. Суспільно-небезпечні діяння злочину, передбаченого ст. 199 КК України: поняття та їх характеристика. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. № 3–4. С. 138.

Перепелиця О. І. Кримінальна відповідальність за виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї (питання кваліфікації). *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матер. пост. діюч. наук.-практ. семінару (м. Харків, 28 травня 2010 р.). Харків: Оберіг, 2010. Вип. 1. С. 186–197.

Радутний О. Е. Голографічний захисний елемент як предмет

злочинів, що посягають на окремі елементи інформаційних відносин та мають схожі форми діяння. *Інформація і право*. 2015. № 1. С. 106–111.

Сингаївська І. В. Аналіз судової практики в контексті розгляду питань кваліфікації злочину, передбаченого ст. 199 КК України. *Право і суспільство*. 2010. № 2. С. 126–130.

Сингаївська І. В. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика фальшивомонетництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.

Сингаївська І. В. Фальшивомонетництво в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти: монографія. Луганськ: Віртуальна реальність, 2010. 358 с.

Сингаївська І. Роз'яснення кримінального законодавства: пропозиції до постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів». *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 2. С. 108–112.

Тучков С. Характеристика злочинів у сфері господарської діяльності, що вчиняються шляхом підроблення. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 10. С. 96–98.

Хар І. О. Кримінальна відповідальність за виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї. *Актуальні проблеми економіки*. 2002. № 11. С. 73–83.

Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України)

Андрушко П. Коментар до ст. 200 Кримінального кодексу України (Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 40 (6–12 жовтня). С. 28–30.

Андрушко П. П. Коментар до статей 199–201 розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності» Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 9. С. 14–39.

Берзін П., Куцевич М. Електронні гроші. Проблеми кримінально-правової кваліфікації неправомірного випуску й використання їх

у системах інтернет-розрахунків. *Юридичний вісник України*. 2013. № 45 (9–15 листопада). С. 6–7.

Берзін П., Куцевич М. Неправомірний випуск й використання електронних грошей, що вчиняються у системах інтернет-розрахунків (проблеми кримінально-правової кваліфікації). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2013. Вип. 4 (98). С. 13–16.

Берзін П. С. Кримінальна відповідальність за незаконну конвертацію грошових коштів, що вчиняється за допомогою використання банківських платіжних карток. *Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ*. 2002. № 3 (9). С. 280–283.

Берзін П. С. Кримінально-правова класифікація шахрайських дій з використанням банківських «смарт-карток». *Законодавство України: Науково-практичні коментарі*. 2002. № 5. С. 93–97.

Берзін П. С. Особливості голографічного захисту банківських платіжних карток. Кримінально-правовий аналіз. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 6. С. 23–40.

Берзін П. С. Суб'єктивна сторона шахрайства, що вчиняється з використанням підроблених банківських платіжних карток. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 1. С. 36–42.

Близнюк І. Л. Кримінальні правопорушення, пов'язані з неправомірним заволодінням грошовими коштами з карт рахунку фізичної особи за допомогою використання банкоматів. *Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції*: зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 травня 2016 р.). Харків: ХНУВС, 2016. С. 48–49.

Вельможний С. Особливості розкрадань грошових коштів з використанням платіжних карток. *Юридичний вісник України*. 2006. № 33 (19–25 серпня). С. 5.

Глушков В. О., Коваленко П. М. Шахрайство на фінансових ринках у біржовій торгівлі: правовий та кримінологічний аналіз. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 280 с.

Гнусов Ю. В., Кійков В. М. Особливості шахрайства з банківськими платіжними картками. *Актуальні питання розслідування кіберзлочинів*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 10 груд. 2013 р.). Київ: ВАІТЕ, 2013. С. 226–229.

Голуб С. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. *Вісник прокуратури*. 2006. № 6. С. 55–61.

Давиденко М., Герасимов О. Поняття та класифікація злочи-

нів у банківській сфері. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2013. № 1062. Вип. 14. С. 158.

Дорохіна Ю. А. Електронні гроші та криптовалюти як предмет злочинів проти власності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. Харків: ХНУВС, 2016. № 3 (14). С. 46–55.

Дудоров О. Платіжні засоби і кримінальний закон. *Право України*. 2009. № 5. С. 189–192.

Клочко А. М., Єременко А. О. Шахрайство з використанням банківських платіжних карток. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 1. С. 82–86.

Книженко О. Актуальні питання відмежування шахрайства від суміжних злочинів. *Вісник прокуратури*. 2016. № 3. С. 81–89.

Книженко О. О., Маренич Д. П. Проблеми кваліфікації незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення. *Актуальні питання діяльності правоохоронних органів у сфері протидії кіберзлочинності*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12 листопада 2014 р.). Харків: Права людини, 2014. С. 84–86.

Матвійчук В. К. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їхнього виготовлення. *Актуальні проблеми економіки*. 2002. № 11. С. 68–73.

Медведенко О. Документи на переказ як предмет злочину, передбаченого ст. 200 Кримінального кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 11. С. 73–80.

Медведенко О. П. Гармонізація кримінального законодавства України про відповідальність за незаконні дії з платіжними інструментами з законодавством Ради Європи та Європейського Союзу. *Формування громадянського суспільства та правової держави в контексті європейської інтеграції*: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21–22 квітня 2006 р.). Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. Ч. II. С. 153–156.

Осташевська О. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за незаконні дії з платіжними інструментами. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 3. Т. 3. С. 75.

Осташевська О. Платіжний інструмент як предмет злочину в кримінальному праві України. *Право і суспільство*. 2014. № 4. С. 256.

Панов М. М. Використання підроблених платіжних засобів доступу до банківських рахунків як ознака об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 200 Кримінального кодексу України. *Актуа-*

льні проблеми правознавства: тези доп. і наук. повідомл. учасн. наук. конф. молодих учених та здобувачів. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. С. 209–212.

Панов М. М. Ефективність застосування кримінального закону при відмежуванні незаконних дій з платіжними засобами (ст. 200 КК України) від суміжних злочинів та встановлення сукупності з іншими злочинами. *Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні*: матеріали наук. конф. (м. Харків, 15 травня 2008 р.). Харків: Право, 2008. С. 58–62.

Панов М. М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків. Харків: Право, 2009. 184 с.

Панов М. М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2006. 20 с.

Панов М. М. Платіжні картки як предмет злочину, передбаченого ст. 200 КК України. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Кроссрууд, 2007. Вип. 14. С. 76–83.

Панов М. М. Проблемні питання суб'єктивної сторони незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків. *Сучасні проблеми юридичної науки*: тези доп. та наук. повідомл. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2008. С. 438–442.

Панов М. Об'єкт незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України). *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2005. № 3 (42). С. 190–200.

Панов М. Предмет незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. *Юридична Україна*. 2006. № 1. С. 84–88.

Реуцкий А. В. К вопросу о классификации способов мошенничества с платежными карточками. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. Вип. 80. С. 149–154.

Реуцкий А. В. Способы совершения мошенничества с платежными карточками. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссрууд, 2006. С. 198–201.

Сахно Ю. Злочини нашого часу: картинг. *Юридичний вісник України*. 2007. № 49 (8–14 грудня). С. 4–5.

Смирнов О. Електронні гроші та напрями їх використання у протиправній діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 3. С. 39–42.

Стрелков Л. О. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їхнього виготовлення. *Юридична наука*. 2011. № 1 (1). С. 145–151.

Стрелков Л. О. Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності за діяння, передбачені ст. 200 КК України. *Національна безпека України: стан, кризові явища та шляхи їх подолання*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7–8 грудня 2005 р.). Київ: Нац. акад. управління, 2005. С. 257–260.

Стрелков Л. О. Предмет злочину «незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їхнього виготовлення». *Реформування правової системи України: проблеми і перспективи розвитку в контексті європейських інтеграційних процесів*: матер. міжнар. наук.-практ. конферен. (м. Київ, 28–29 квітня 2004р.). Київ: Нац. Акад. управління, 2004. Ч. 2. С. 537–542.

Харченко С. Обережно, банкомат! *Іменем закону*. 2010. № 11 (19–23 березня). С. 8–9.

Контрабанда (ст. 201 КК України)

Андрушко П. Коментар до ст. 201 Кримінального кодексу України (Контрабанда). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 51 (22–28 грудня). С. 28–32.

Андрушко П. П. Коментар до статей 199–201 розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності» Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 9. С. 14–39.

Ахтирська Н., Томас Ж. Проблемні питання міжнародного співробітництва щодо захисту культурних цінностей в кримінальному судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 215–219.

Берзін П. Окремі проблеми визначення зброї як предмета контрабанди *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. ІХ регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 13–14 лютого 2003 р.). Львів: Львів. нац. універ. ім. І. Франка, 2003. С. 378–379.

Гайворонський Є. П. Контрабанда культурних цінностей: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2009. 19 с

Галкін І. Юридична відповідальність за порушення митних правил і контрабанду. *Право і суспільство*. 2015. № 3. Ч. 3. С. 126.

Грищук В., Омельчук О. Деякі проблемні питання кримінальної відповідальності за контрабанду. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2002. Вип. 37. С. 430–444.

Гулкевич В. Предмет контрабанди культурних цінностей. *Вісник прокуратури*. 2016. № 2. С. 114–121.

Гуцуляк М. Я., Дан Г. В. Деякі питання щодо визначення об'єкта та предметів контрабанди за ст. 201 Кримінального кодексу України. *Митна справа*. 2013. № 6. С. 66–72.

Допілка В. О. Кваліфікація контрабанди на стадії закінченого правопорушення. *Митна справа*. 2014. № 1. С. 60–64.

Допілка В. О. Контрабанда спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. *Митна справа*. 2012. № 2. С. 45–49.

Допілка В. О. Теоретико-правові засади кваліфікації контрабанди: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2011. 21 с.

Дорош Л. В. Контрабанда в Україні (кримінально-правове і кримінологічне дослідження). *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків: Право, 2004. Вип. 8. С. 105–143.

Дорош Л. В., Перепелиця О. І. Кримінально-правові аспекти відповідальності за контрабанду (ст. 201 КК України). *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2002. Вип. 6. С. 105–124.

Дорош Л. В., Перепелиця О. І. Проблеми протидії контрабанді в Україні. *Проблеми правового забезпечення економічної та соціальної політики в Україні*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24–25 травня 2005 р.). Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2005. С. 543–548.

Дорош Л. В., Федосєєв В. В. Щодо питання про предмет контрабанди *Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25–26 жовтня 2001 р.). Київ: Юрінком Інтер, 2002. С. 132–136.

Дудоров О. О., Свириденко Т. В. До питання співвідношення контрабанди та ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Митна справа*. 2002. № 1. С. 15–26.

Дудоров О. О. Способи контрабанди: кримінально-правова характеристика. *Митна справа*. 2002. № 6. С. 97–107.

Дудоров О. О. Ухилення від митного оподаткування і крими-

нальний закон. *Запорізькі правові читання: тези доп. щоріч. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 18–19 травня 2006 р.)*. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. С. 300–303.

Данилевська Ю. О. Кримінальна відповідальність за контрабанду крізь призму законодавчих змін. *Часопис Академії адвокатури*. 2012. № 1 (14). С. 1–5.

Дячкін О. П. Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення. *Форум права*. 2012. № 1. С. 281–288.

Кураш Я. М. Окремі питання кваліфікації контрабанди. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 77–80.

Мирошниченко Н. А. Об'єкт та предмет кримінально-каранної контрабанди. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.). Одеса: Гельветика, 2017. Т. 2. С. 211–213.

Михайліченко Т. Товари, які мають важливе економічне значення, як предмет контрабанди. *Форум права*. 2015. № 4. С. 180–186.

Музика А. А., Савченко А. В., Процюк О. В., Сіленко В. В., Горох О. П. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2011. 276 с.

Омельчук О. М. Контрабанда за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2002. 20 с.

Паламарчук Г. В. Актуальні питання вчинення контрабанди службовою особою. *Протидія злочинності: теорія та практика*: матер. VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 жовтня 2016 р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2016. С. 441–443.

Перепелица А. И. Квалификация случаев контрабанды, сопряженных с совершением других преступлений. *Особенности взаимодействия специальных подразделений "К" Службы безопасности Украины с иными правоохранительными органами в сфере протидії контрабандній діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 лист. 2007 р.). Харків: Оберіг, 2008. С. 114–117.

Перепелица О. І. Стаття 201. Контрабанда. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матер. пост. діюч. наук.-практ. семінару (м. Харків, 19 жовтня 2010 р.). Харків: ТОВ «Оберіг», 2010. Вип. 2. С. 237–258.

Прокопенко О. С. До питання про криміналізацію контрабанди товарів. *Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8–9 жовтня 2015 р.). Харків: Право, 2015.

С. 381–384.

Процюк О. В. Кримінальна відповідальність за контрабанду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2006. 18 с.

Процюк О. Контрабанда культурних цінностей: проблеми кваліфікації. *Право, підприємництво і господарство*. 2003. № 8. С. 89–91.

Саско О. Генеза кримінальної відповідальності за контрабанду. *Історико-правовий часопис*. 2014. № 1 (3). С. 107.

Сіленко В. В. Кримінальна відповідальність за контрабанду: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. 20 с.

Сінкевич А. Л. Історія виникнення норм та розвиток законодавства з питань відповідальності за контрабанду. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. Харків: ХНУВС, 2017. № 3 (17). С. 215–220.

Степанова Ю. П. Контрабанда предметів, які переміщуються транзитом через територію України: повторність чи продовжуваний злочин? *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 3 берез. 2017 р.)*. Хмельницький: НАДПСУ, 2017. С. 401–403.

Фастовець В. А. Щодо деяких проблемних моментів розширення предмету контрабанди за рахунок окремих видів товарів. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матер. пост. діюч. наук.-практ. семінару (м. Харків, 27 лист. 2015 р.)*. Харків: Право, 2015. Вип. 7. С. 227–230.

Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216 КК України)

Андрушко П. Коментар до ст. 216 Кримінального кодексу України (Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 40 (6–12 жовтня). С. 32–36.

Андрушко П. П. Коментар до статей 203 та 216 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 3. С. 98–111.

Андрушко П. П. Коментар до статті 216 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 11. С. 13–23.

Бердиченко І. О. Марки акцизного податку, контрольні марки,

голографічні захисні елементи як предмет суспільно небезпечних діянь у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 20 с.

Бердиченко І. О. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за підроблення та збут підроблених знаків, які підтверджують сплату акцизу держави (на прикладі України та країн СНД). *Право і суспільство*. 2010. № 5. С. 137–140.

Бердиченко І. О. Розвиток кримінального законодавства про відповідальність за незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок. *Проблеми кримінально-правових наук: історія, сучасність, міжнародний досвід (пам'яті професора П. П. Михайленка)*: тези доп. загальноуніверситет. наук.-теорет. конф. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2009. С. 30–32.

Зайда В. В. Ознаки складу злочину «незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок» (ст. 216 КК України). *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 102–104.

Зайда В. В. Питання об'єкта незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. Вип. 89. С. 147–154.

Зайда В. В. Предмет злочину, передбаченого ст. 216 КК України, його зміст та загальні ознаки. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Кроссроуд, 2008. Вип. 16. С. 234–245.

Качмар М. І., Барда С. Ю. Підстави кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, підробку, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок. *Актуальні питання реформування правової системи України*: зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 29–30 травня 2009 р.). Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2009. С. 181–183.

Крижанівська Т. Поняття підроблення марок акцизного збору, контрольних марок та голографічних захисних елементів (ст. 216 КК України). *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 5. С. 123–126.

Крижанівська Т. Предмет незаконного виготовлення, підробки, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору, контрольних марок чи гологра-

фічних захисних елементів (ст. 216 КК України). *Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2007. Вип. 74–76. С. 134–138.

Крижанівська Т. Суб'єктивна сторона незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту марок акцизного збору, контрольних марок чи голографічних захисних елементів (ст. 216 КК України). *Юридична Україна*. 2009. № 10. С. 112–116.

Мазіна О. О. Огляд системи нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу з виготовленням та розповсюдженням контрафактної продукції у сфері авторського права. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 лист. 2012 р.). Одеса: Фенікс, 2012. Т. 2. С. 598–600.

Радутний О. Голографічний захисний елемент як предмет злочинів, що посягають на окремі елементи інформаційних відносин та мають схожі форми діяння. *Інформація і право*. 2015. № 1 (13). С. 106–111.

Сингаївська І. В. Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок: питання уніфікації термінології. *Вісник кримінологічної асоціації України*. Харків: ХНУВС, 2012. Т. 1. С. 167–170.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Заняття 3

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України). Відмежування цього злочину від суміжних адміністративних правопорушень.

2. Кваліфікація нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України).

3. Кваліфікація видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бю-

джету всупереч закону (ст. 211 КК України).

4. Кваліфікація ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України).

5. Кваліфікація ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212¹ КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо **першого питання**: а) ст. 204 КК України викладена в новій редакції згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23 листопада 2018 р. № 2628-VIII (набрав чинності 1 січня 2019 р.); б) слід розрізняти передбачені ст. 204 КК України дії з незаконно виготовленими підакцизними товарами від незаконних дій із законно виготовленими підакцизними товарами; в) для з'ясування змісту поняття підакцизних товарів та незаконності дій з ними за ст. 204 КК України необхідно звертатися до Податкового кодексу України та деяких інших нормативних актів; г) важливе практичне значення мають питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 204 КК України, з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 115, 121, 205, 209, 216, 227, 229 КК України; д) рекомендації щодо правильного застосування ст. 204 КК України наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25 квітня 2003 р. № 3;

2) щодо **другого питання**: а) предметом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, можуть виступати кошти в сумі, що в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, і які включаються до державного бюджету і місцевих бюджетів; б) поняття нецільового викорис-

тання бюджетних коштів, бюджетних призначень та деякі інші, які мають важливе значення для правильного застосування ст. 110 КК України, законодавчо визначені в Бюджетному кодексі України; в) вказані в ст. 210 КК України дії вчинюються на стадії виконання бюджетів і на порушення приписів Бюджетного кодексу України, закону України про Державний бюджет України на відповідний рік; г) суб'єктами цього злочину можуть визнаватися службові особи установи (організації), яка є розпорядником або одержувачем бюджетних коштів; д) важливе практичне значення мають питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 210 КК України, з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 191, 364, 366, 367 КК України, а також із суміжними адміністративними правопорушеннями;

3) щодо *третього питання*: а) предмет злочину в ст. 211 КК України визначений так само, як у ст. 210 КК України; б) нормативно-правові акти, про які йдеться в ст. 211 КК України, є офіційними письмовими документами, прийнятими уповноваженими на те суб'єктами; в) дії, вказані в ст. 211 КК України, можуть порушувати бюджетні відносини на стадії виконання бюджетів (як і в ст. 210 КК України) або суспільні відносини щодо формування бюджетів (надходження до них коштів); г) важливе практичне значення мають питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 211 КК України, з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 210, 364, 366, 367 КК України;

4) щодо *четвертого питання*: а) предметом злочину, передбаченого ст. 212 КК України, можуть виступати лише ті податки і збори, які входять до системи оподаткування (тобто передбачені Податковим кодексом України) і введені в установленому законом порядку; б) ухилення від сплати податків чи зборів слід відрізняти від несплати чи несвоєчасної сплати таких обов'язкових платежів з інших причин, ніж небажання особи сплатити податок чи збір повністю чи частково; в) неоднозначне (множинне) трактування прав і обов'язків платників податків і зборів, а також офіційна податкова консультація можуть за певних умов вказувати на відсутність в поведінці особи

ознак незаконного діяння; г) при визначенні кола спеціальних суб'єктів цього злочину важливо також враховувати належність до них осіб, які виконують обов'язки податкових агентів щодо обчислення, утримання і сплати до бюджету коштів від імені платника податків чи зборів; д) обов'язково звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений ст. 212 КК України, (не маючи за цей злочин судимості) за наявності сукупності умов, вказаних у ч. 4 ст. 212 КК України; е) досягнення особою податкового компромісу, про яке йдеться в ч. 5 ст. 212 КК України, мало своїм наслідком виключення кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків на прибуток підприємств та на додану вартість, якщо платник податків звернувся щодо цього в період з 17 січня до 16 квітня 2015 р.; є) важливе практичне значення мають питання про співвідношення ухилення від сплати податків чи зборів з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 191, 192, 212¹, 222, 358, 364, 366, 367 КК України; ж) рекомендації щодо правильного застосування ст. 212 КК України наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» від 8 жовтня 2004 р. № 15;

5) щодо **п'ятого питання**: а) КК України був доповнений статтею 212¹ згідно із Законом України від 17 листопада 2005 р. № 3108-IV (набрав чинності 13 грудня 2005 р.); б) предметом злочину, передбаченого ст. 211¹ КК України, виступають зазначені в ній обов'язкові внески, які не входять до системи оподаткування (на відміну від ст. 212 КК України); в) зміст основних понять, включених до складу злочину, передбаченого ст. 212 КК України, визначається аналогічно ст. 212 КК України, але з урахуванням наявності іншого законодавства, що регулює відносини, охоронювані ст. 212¹ КК України; г) умови звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила цей злочин, вказані в ч. 4 ст. 212¹ КК України і вони своєю сукупністю відрізняються від умов, передбачених ч. 4 ст. 212 КК України.

Завдання

1. Під час розслідування справи, порушеної за фактом смерті Романової, було встановлено, що її смерть настала внаслідок вживання нею недоброякісної горілки, купленої у продавця магазину Маркова. Останній показав, що отримав її від Гаврилюка і Костіна, які привезли до нього 20 пляшок самостійно виготовленої ними горілки, попередили його про це і домовилися з ним про реалізацію горілки через магазин на умовах рівного розподілу виручки. У результаті проведеного обшуку у домоволодінні Костіна було виявлено ще 200 пляшок такої горілки, яку Гаврилюк і Костін збирались реалізувати у різних торгових пунктах. На всіх пляшках з горілкою були прикріплені етикетки торгових марок виробників алкогольної продукції та марки акцизного податку, придбані Гаврилюком і Костіним у їх знайомого Захарова, який їх виготовив самостійно.

Вирішіть питання про відповідальність Маркова, Гаврилюка, Костіна і Захарова.

2. Правоохоронними органами було встановлено, що Дронов, маючи судимість за ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, обіймаючи посаду директора підприємства, що здійснювало оптову торгівлю продовольчими товарами, ухилився від сплати до державного бюджету податків на загальну суму 1 950 000 грн. Дізнавшись про відкриття кримінального провадження, Дронов сплатив зазначену суму податків.

Чи можна звільнити Дронова від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 212 КК України? Які умови такого звільнення і чи є воно обов'язковим?

3. Сташевський після викрадення чужого майна на суму 15 250 000 грн два роки ніде не працював і податки не сплачував.

Чи підлягає Сташевський кримінальній відповідальності за ухилення від сплати податків з доходів?

Список літератури та матеріалів судової практики

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України)

Аналіз правозастосування судами норм закону про кримінальну відповідальність щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (деякі проблемні питання (ст. 204 КК України). *Вісник Верховного Суду України*. 2015. № 11. С. 28–34; № 12. С. 15–23.

Андрушко П. Коментар до статей 204 Кримінального кодексу України (Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 44 (3–9 листопада). С. 30–35.

Андрушко П. П. Коментар до статей 204, 210 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 2. С. 88–114.

Гмирін А. А. Безпосередній об'єкт злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридична наука*. 2016. № 1. С. 71–84.

Гмирін А. А. Кваліфікуючі ознаки злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридична наука*. 2016. № 10. С. 16–51.

Гмирін А. А. Кримінально-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 21 с.

Гмирін А. А. Родовий об'єкт злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридична наука*. 2015. № 12. С. 34–46.

Гмирін, А. А. Суб'єкт злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридична наука*. 2017. № 5. С. 46–64.

Гмирін А. Предмет злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 109–127.

Дудоров О. Визначення підакцизних товарів як предмета зло-

чину. *Вісник прокуратури*. 2003. № 1. С. 28–35.

Дудоров О. О. Відповідальність за кримінально карані дії з підакцизними товарами. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС*. 2003. Вип. 2. С. 57–72.

Коляда П. Коли теорія розходиться з практикою (до питання про застосування у практичній діяльності статті 204 Кримінального кодексу України. *Юридичний вісник України*. 2002. № 16 (20–26 квітня). С. 1, 6–7.

Куц В., Мамотенко О. Звільнення від кримінальної відповідальності як засіб реагування на незаконне поводження з аналогами підакцизних товарів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С. 176.

Лисенко В., Дзісяк О. Незаконне виготовлення, обіг та реалізація горілчаних виробів. *Вісник прокуратури*. 2008. № 1. С. 119–125.

Лисенко В., Курілов Г. Незаконний обіг товарів в Україні: характеристика способів злочинної діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. № 2. С. 277–285.

Мамотенко О. Кримінально-правова характеристика складу злочину, передбаченого статтею 204 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 6-1. Т. 3. С. 148.

Мамотенко О. Уголовная ответственность за незаконное обращение с подакцизными товарами в Украине. *Lexa si Viata («Закон и жизнь»)*. 2015. № 12/2. С. 69.

Мінаєв М. Відповідальність за виготовлення, зберігання та збут самогону або інших міцних спиртних напоїв домашнього виготовлення. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 10. С. 99–102.

Мінаєв М. Кримінальна відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 23 с.

Савченко А., Плугатир М. Удосконалення механізму відповідальності у сфері виробництва й обігу тютюнових виробів. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2015. № 6. Т. 3. С. 53.

Шомін М. Незаконне виготовлення алкогольних напоїв як предмет злочину, передбаченого ст. 204 КК України. *Кримінальний кодекс України 2001р. (проблеми, перспективи та шляхи вдосконалення кримінального законодавства)*: матер. наук.-практ. конф. (м. Львів, 4–5 квітня 2003 р.). Львів: ЛПВС при НАВС України, 2003.

Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 210, 211 КК України)

Андрушко П. П. Коментар до статей 204, 210 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 2. С. 88–114.

Андрушко П. Коментар до статті 210 Кримінального кодексу України (Порушення законодавства про бюджетну систему України). *Юридичний вісник України (Інформ.-правовий банк)*. 2002. № 2 (12–18 січня). С. 26–32.

Андрушко П. Коментар до статті 211 Кримінального кодексу України (Видання нормативно-правових або розпорядчих актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку). *Юридичний вісник України (Інформ.-правовий банк)*. 2002. № 3 (19–25 січня). С. 31–32.

Волинець Р. А. Деякі питання застосування ст. 210 Кримінального кодексу України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2002. Вип. 16. С. 352–355.

Волинець Р. А. Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства України (ст. 210 КК України). Київ: Дакор, 2012. 184 с.

Волинець Р. А. Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства України (ст. 210 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 16 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова характеристика бюджетних коштів як предмета злочинів. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса: Юрид. літ., 2010. Вип. 55. С. 329–333.

Волинець Р. А. Окремі питання відмежування злочину, передбаченого ст. 210 КК України, від злочинів, передбачених статтями 191 і 222 КК України. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 394–398.

Волинець Р. А. Окремі питання відмежування злочину, передбаченого ст. 210 КК України, від злочинів, передбачених ст. ст. 364, 365 КК України. *Актуальні проблеми кримінального права та кримінології, кримінально-виконавчого права*: матер. III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 жовтня 2011 р.). Одеса: Фенікс, 2011. С. 65–69.

Волинець Р. А. Особливості суб'єкта нецільового використання бюджетних коштів службовою особою, а так само здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч бюджетному законодавству України. *Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права*: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 19–20 квітня 2012 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С. 97–101.

Волинець Р. Поняття «порушення бюджетного законодавства» та його значення для кваліфікації злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 3. С. 88–91.

Волинець Р. Порушення бюджетного законодавства України: наслідки як ознака об'єктивної сторони складу злочину. *Європейські перспективи*. 2013. № 3. С. 107–110.

Волинець Р. Щодо питань позначення форм порушення бюджетного законодавства, передбачених ст. 210 КК України. *Європейські перспективи*. 2013. № 1. С. 87–90.

Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України. Харків: Вид. Нац. ун-ту внутр. справ. 2001. 384 с.

Дудоров О. Порушення бюджетного законодавства: проблеми кримінальної відповідальності. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 1. С. 29–35.

Дудоров О. Порушення законодавства про бюджетну систему України: проблеми кваліфікації злочину. *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2002. № 2 (29). С. 145–157.

Кікінчук В. Предмет злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в агропромисловому комплексі. *Форум права*. 2013. № 1. С. 413.

Степанюк Р. Л. Особливості суб'єктів злочинів, пов'язаних з порушеннями бюджетного законодавства. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків, 2002. Вип. 18. С. 127–130.

Титаренко О., Руфанова В. Злочини, пов'язані з незаконним використанням бюджетних коштів: визначення поняття. *Юридична Україна*. 2011. № 2. С. 99–103.

Тихонова О. В. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України: автореф. дис. ... канд..

юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. 20 с.

Тихонова О. В. Суб'єкти використання бюджетних коштів не за цільовим призначенням. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2008. Вип. 39. С. 543–550.

Тихонова О. Об'єктивна сторона злочинних посягань на фінансову безпеку держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2015. № 3. Т. 3. С. 51.

Тихонова О. Розвиток національного кримінального законодавства про відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 12. С. 156–159.

Черней В. Проблеми кримінальної відповідальності за нецільове використання бюджетних коштів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2014. Вип. 10-1 (2). С. 64–67.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України)

Андрусак В. Посередники не пройдуть: тренди боротьби з ухиленням від оподаткування. *Юридична газета*. 2018. № 11. С. 14-1.

Андрушко П. Коментар до статті 212 Кримінального кодексу України (Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів). *Юридичний вісник України (Інформ.-правовий банк)*. 2002. № 5 (2–8 лютого). С. 17–32.

Андрушко П. П. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів (науково-практичний коментар до статті 212 Кримінального кодексу України та проблеми її застосування). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 5. С. 9–52.

Андрушко П. П. Проблеми відповідальності за умисну не своєчасну сплату податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2001. Вип. 11. С. 418–423.

Андрушко П. П. Яким інтересам має надаватись правозастосовними органами пріоритет при вирішенні питання про відповідальність за несплату податкових зобов'язань: фіскальним держави чи платника податків (коментар до постанови Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 р. № 15). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 1. С. 36–56.

Берднік І. В. Специфіка звільнення від кримінальної відпові-

дальності за ухилення від сплати податків, зборів, інших, обов'язкових платежів у зв'язку із закінченням строків давності. *Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 13–15 квітня 2007 р.). Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2007. Ч. 1. С. 143–146.

Берзін П. С. Критерії визначення фактичного ненадходження до бюджетів і державних цільових фондів коштів у значних, великих та особливо великих розмірах при ухиленні від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 8. С. 36–68.

Беліков О. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Юридичний журнал*. 2010. № 6. С. 84–88.

Брич Л. П., Навроцький В. О. Кримінально-правова кваліфікація ухилення від оподаткування в Україні: монографія. Київ: Атіка, 2000. 288 с.

Брич Л. П. Розмежування ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів з іншими складами злочинів. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 108–110.

Веґера В. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків. *Вісник прокуратури*. 2009. № 7. С. 51–54.

Гоцуляк С. М. Розмежування ухилення від сплати податків та податкового планування за законодавством України. *Право, держава та громадянське суспільство в умовах системних реформ на шляху до євроінтеграції*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21–22 листоп. 2014 р.). Дніпропетровськ: Дніпропетр. гуманітар. ун-т, 2014. С. 173–175.

Гревцова Р. Ю. Кримінальна відповідальність за податкові злочини в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08. Київ, 2003. 18 с.

Григор'єва М. Є. Співвідношення підстав звільнення особи від кримінальної відповідальності, передбачених ст. 45 та ч. 4 ст. 212 КК України. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 31–33.

Грицюк А. Аналіз протиправності відшкодування ПДВ. *Вісник Лузанського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. № 2. С. 138.

Грицюк А. Г. Незаконне відшкодування податку на додану

вартість: кримінально-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 20 с.

Гуль В. Способи ухилення від сплати податків суб'єктами господарювання. *Вісник прокуратури*. 2018. № 6. С. 109–111.

Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона податкових відносин: напрями удосконалення законодавства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Спілка юристів України, 2001. Вип. 9. С. 392–399.

Гуторова Н. О. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2001. Вип. 15. С. 17–22.

Гущесова Т. Г., Заруцький О. В. Актуальні проблеми кваліфікації окремих злочинів у сфері господарської діяльності. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2006. Том 53. С. 163–170.

Дмитренко Е. Правовий аналіз юридичної відповідальності за ухилення від сплати обов'язкових платежів. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 4. С. 95–99.

Дмитренко Е. С. Відповідальність за ухилення від сплати обов'язкових платежів: окремі аспекти удосконалення правового регулювання. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 105–107.

Дудоров О. Заохочувальна норма, передбачена частиною 4 статті 212 Кримінального кодексу України: до питання про запровадження, тлумачення і застосування. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 2. С. 73–78.

Дудоров О. Конфлікт інтересів. Податкові роз'яснення та їх кримінально-правове значення. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 1. С. 84–99.

Дудоров О. Кримінально-правове значення переплати податкових платежів. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 9. С. 129–134.

Дудоров О. О. Вплив оподаткування доходів, одержаних злочинним шляхом, на застосування кримінально-правової норми про ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Часопис Академії адвокатури України*. 2008. № 1. С. 44–51.

Дудоров О. О. Діяння у складі злочину, передбаченому ст. 212 Кримінального кодексу України: проблеми тлумачення і вдосконалення законодавства. *Життя і право*. 2004. № 3. С. 66–72.

Дудоров О. О. Необережна несплата податків і зборів як

кримінально-правова проблема та можливі шляхи її вирішення. *Сучасна кримінологія: досягнення, проблеми, перспективи*: матер. міжнар. наук. конф. (м. Харків, 9 грудня 2016 р.). Харків: Право, 2016. С. 99–103.

Дудоров О. О. Проблеми кримінально-правової охорони системи оподаткування України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 34 с.

Дудоров О. О. Про місце норм, що передбачають відповідальність за злочинні посягання на систему оподаткування, у системі Особливої частини Кримінального кодексу України. *Університетські наукові записки*. 2008. № 2. С. 177–184.

Дудоров О. О., Свириденко Т. В. До питання співвідношення контрабанди та ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Митна справа*. 2002. № 1. С. 15–26.

Дудоров О. О. Службова особа підприємства, установи, організації як суб'єкт ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Наука і правоохорона*. 2008. № 1. С. 45–54.

Дудоров О. О. Ухилення від сплати податків: Кримінально-правові аспекти: монографія. Київ: Істина, 2006. 648 с.

Дудоров О. О. Шляхи вдосконалення компромісної норми, передбаченої ч. 4 ст. 212 КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер. юридична*. 2007. Вип. 3. С. 309–323.

Дудоров О. Проблеми застосування і вдосконалення кримінально-правового компромісу у сфері оподаткування. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 12. С. 64–75.

Дудоров О. Про інтелектуальну ознаку умислу податкового злочинця. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 1. С. 110–115.

Дудоров О. Співвідношення ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів та шахрайства з фінансовими ресурсами. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 7. С. 101–104.

Дудоров О. Фіктивне управління суб'єктом господарювання у механізмі злочинного ухилення від оподаткування: проблеми кримінально-правової кваліфікації. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 5. С. 127–132.

Завертайло М. А. Ухилення від сплати податків. *Проблеми розбудови громадянського суспільства в Україні*: матер. міжвуз. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 червня 2008 р.). Київ: Ун-т економіки та права «Крок», 2008. Кн. 2. С. 268–274.

Задоя К. Податковий компроміс як обставина, що «перешкоджає» розвитку кримінально-правових відносин. *Право і громадянсь-*

ке суспільство. 2014. № 2. С. 67–76.

Заркуа Л. Д. Деякі проблеми відповідальності за нові форми ухилення від сплати податків. *Кримінальний кодекс України 2001 р. (проблеми, перспективи та шляхи вдосконалення кримінального законодавства)*: матер. наук.-практ. конф. (м. Львів, 4–5 квітня 2003 р.). Львів: ЛІВС при НАВС України, 2003. С. 230–232.

Йоффе М. Кримінально-правові та процесуальні аспекти звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків. *Право України*. 2002. № 10. С. 67–70.

Каменський Д. Питання кримінальної відповідальності за порушення вимог податкової оптимізації в Україні та США. *Фінансове право*. 2014. № 3. С. 14.

Ковітіді О. Звільнення від кримінальної відповідальності при вчиненні ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 4. С. 89–93.

Кошевський В. С. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 20 с.

Куцевич М. Проблеми застосування звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та страхових внесків, пов'язані з дією нового КПК України. *Європейські перспективи*. 2013. № 12. С. 47.

Кураш Я. М. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів (аналіз складу злочину): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 1998. 18 с.

Лисенко В. В. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Київ: Акад. держ. подат. служби України, 2001. 200 с.

Марущак А. И. Противоправное использование резидентами Украины «оффшорных схем» (научный обзор). *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків: 2004. Вип. 9. С. 155–175.

Мельник О. Основні способи ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ: Міжвід. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з орг. злочинністю. 2014. № 2(33). С. 122–125.

Навроцький В., Загинеї З. Окремі проблеми співвідношення

норм Кримінального та Податкового кодексів України в частині оподаткування кримінальних доходів. *Наука і правоохорона*. 2014. № 3. С. 183.

Наден О. В. Юридичні факти в правовому регулюванні звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності: матер. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссрууд, 2006. С. 111–113.

Наджафов О. Злочини про ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: предмет і об'єкт. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 6. С. 43–54.

Наджафов О. Чи не помилилась вища судова інстанція? Щодо питання кваліфікації ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 12. С. 47–55.

Огороднік К. Кримінально-правове значення мотиву і мети при вчиненні ухилення від сплати податків. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право*. 2014. Вип. 7. С. 268.

Огороднік К. М. Вина при ухиленні від сплати податків: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 16 с.

Огороднік К. М. Кримінально-правове значення відмежування умисного та неумисного ухилення від сплати податків. *Університетські наукові записки*. Хмельницький: Хмельниц. ун-т управ. та права, 2012. № 4 (44). С. 369–374.

Огороднік К. Питання вини при ухиленні від сплати податків. *Університетські наукові записки*. 2014. № 3. С. 140–144.

Огороднік К. Поняття та значення юридичної помилки у складі ухилення від сплати податків у кримінальному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 2. С. 304.

Олійниченко В. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) за ч. 4 та ч. 5 ст. 212 КК України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 20 с.

Олійниченко В. В. Правова природа звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) за ч. 4 ст. 212 КК України. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2017. Вип. 34. С. 243–259.

Олійниченко В. В. Проблеми застосування звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) за ч. 4 ст. 212 КК України. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2016. Вип. 32. С. 185–201.

Олійниченко В. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 193–200.

Останін В. О. Кваліфікація ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2004. 20 с.

Паю О. В. Незаконне відшкодування податку на додану вартість за експортними операціями: проблеми кримінально-правової кваліфікації. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Алерта, 2010. С. 306–310.

Смирнова А. В. Кримінально-правова кваліфікація співучасті в ухиленні від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2012. 19 с.

Смирнова А. Кримінально-правова характеристика предмета ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. *Юридична Україна*. 2006. № 9. С. 82–87.

Смирнова А. Критерії кваліфікації співучасті в ухиленні від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Митна справа*. 2013. № 4 (2) (88). С. 159–165.

Сухов Ю. М. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: проблеми відмежування від суміжних злочинів та кваліфікації за сукупністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2000. 16 с.

Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212¹ КК України)

Дудоров О. О., Дудорова К. Б. Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: проблеми визначення предмета злочину. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. Одеса: Фенікс, 2012. С. 74–77.

Дудоров О. Проблеми вдосконалення кримінального законодавства про відповідальність за ухилення від сплати страхових внесків. *Фінансове право*. 2014. № 3. С. 7.

Дудоров О. Страхові внески і кримінальний закон, або про співвідношення складів злочинів, передбачених статтями 212 і 212¹

Кримінального кодексу України. *Вісник прокуратури*. 2008. № 1. С. 63–76.

Кошевський В. Відмежування ухилення від сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування від суміжних складів злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 12. С. 159–161.

Кошевський В. С. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 20 с.

Кошевський В. С. Суб'єктивна сторона ухилення від сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 1. С. 1–8.

Степаненко Д. Зміст діяння у складі злочину, передбаченого ст. 212¹ Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 464.

Степаненко Д. Способи ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. *Митна справа*. 2013. № 2. (86). Ч. 2. Кн. 1. С. 62–68.

Степаненко Д. Ю. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2014. 20 с.

Чабаненко С. Визначення державних коштів як предмета злочинів, пов'язаних з діяльністю позабюджетних цільових фондів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 222.

Чабаненко С. М. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, пов'язаним із діяльністю позабюджетних цільових фондів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2017. 18 с.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Тема 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання

Заняття 4

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203¹ КК України).

2. Кваліфікація зайняття гральним бізнесом (ст. 203² КК України).

3. Кваліфікація фіктивного підприємництва (ст. 205 КК України). Відмежування фіктивного підприємництва від суміжних кримінальних правопорушень. Кваліфікація поєднання фіктивного підприємництва з іншими кримінальними правопорушеннями.

4. Кваліфікація підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205¹ КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо *першого питання*: а) важливою особливістю ст. 203¹ КК України є те, що Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17 січня 2012 р. № 2953-III, згідно з яким КК України був доповнений ст. 203¹ і який регулює

відносини, охоронювані цією статтею КК України, одночасно має вирішальне значення для правильного розуміння ознак складу цього злочину; б) при визначенні змісту та незаконності зазначених у ст. 203¹ дій необхідно звернутись до визначення виробництва дисків для лазерних систем зчитування, наведеного в ст. 1 названого Закону України; в) для визначення незаконності експорту та імпорту зазначених у ст. 203¹ предметів необхідним є також звернення до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. № 959-ХІІ; г) суб'єктом цього злочину слід визнавати службову особу суб'єкта господарювання (юридичної особи) та підприємця, які здійснюють зазначену діяльність з порушенням вимог регулюючого законодавства; д) порушення авторських прав, яке створює підставу для застосування ст. 176 КК України, в одних випадках може поєднуватись із вчинення зазначених у ст. 203¹ КК України дій та кваліфікуватись за сукупністю цих злочинів, а в інших випадках – кваліфікуватись лише за ст. 176 КК України; е) злочин, передбачений ст. 203¹ КК України, може поєднуватись із злочинами, передбаченими статтями 199, 216, 300, 301 КК України;

2) щодо *другого питання*: а) зайняття гральним бізнесом є видом забороненої господарської діяльності; б) кримінальна відповідальність за зайняття гральним бізнесом стала можливою з прийняттям Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні» від 15 травня 2009 р. № 1334-VI і наставала спочатку за ст. 203 КК України, а потім – за ст. 203², якою КК України був доповнений згідно із Законом України від 22 грудня 2010 р. № 2852-VI (набрав чинності 13 січня 2011 р.); в) для встановлення конкретизованих ознак об'єктивної сторони і суб'єкта цього злочину необхідно звертатись до визначень грального бізнесу та азартної гри, наведених в ст. 1 названого Закону України; г) обов'язковість мети отримання прибутку впливає із законодавчого визначення грального бізнесу; д) організатор зайняття гральним бізнесом визнається суб'єктом цього злочину незалежно від того, чи зареєстрований він як суб'єкт підприємницької діяльності;

3) щодо *третього питання*: а) у ст. 205 КК України

йдеться лише про суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб); б) фіктивність таких суб'єктів встановлюється на момент їх створення або придбання і її слід відрізнити від господарсько-правового визначення фіктивної діяльності суб'єктів господарювання (ст. 55¹ Господарського кодексу України); в) мету прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона, слід розкривати з урахуванням матеріалів судової практики; г) важливі особливості має заподіяння великої матеріальної шкоди як кваліфікуюча ознака цього правопорушення (ч. 2 ст. 205 КК України); д) фіктивне підприємство може поєднуватись з багатьма злочинами і при цьому кваліфікується за їх сукупністю; е) рекомендації щодо правильного застосування ст. 205 КК України наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25 квітня 2003 р. № 3;

4) щодо **четвертого питання**: а) КК України був доповнений статтею 205¹ згідно із Законом України від 10 жовтня 2013 р. № 642-VII (набрав чинності 28 березня 2014 р.); б) у ст. 205¹ йдеться лише про державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи – підприємця, причому фактична їх реєстрація не є обов'язковою умовою застосування ст. 205¹ КК України; в) об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення можуть утворити внесення в документи завідомо неправдивих відомостей або подання документів, які містять завідомо неправдиві відомості, незалежно від наслідків таких дій; г) ст. 205¹ КК України охоплює собою також дії тих осіб, які самі не вносили до документів неправдиві відомості, однак знаючи про останні подали такі документи для проведення зазначеної державної реєстрації; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього кримінального правопорушення з правопорушеннями, передбаченими статтями 358 і 366 КК України.

Завдання

1. Під час перевірки діяльності підприємця Дроздова,

який займався реалізацією компакт-дисків, працівниками правоохоронних органів був куплений диск із записом на ньому фільму, який виявився контрафактним, а крім того, у Дроздова в магазині була виявлена ще велика кількість дисків з ознаками контрафактності. Товарознавча експертиза оцінила зазначені диски в 50070 гривень. Слідчий кваліфікував дії Дроздова за ст. 203¹ КК України, обґрунтувавши такий висновок тим, що Дроздов вчинив дії з дисками, які не були марковані контрольними марками, і тим самим порушив ст. 3 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 року № 1587-III.

Чи правильно слідчий кваліфікував дії Дроздова? Яке значення мають для кваліфікації дій Дроздова та застосування ст. 203¹ КК України Закони України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 року № 1587-III та «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17 січня 2002 р. № 2953-III ?

2. Працівниками поліції було встановлено, що у приміщенні фірми «Фанат» протягом двох років функціонував зал, в якому було встановлено 25 гральних автоматів і надавалась можливість відвідувачам грати на цих автоматах. Як з'ясувалось, до діяльності цього ігрового залу по-різному були причетні: Абросимов, Курочкін, Сурков, Ярема і Назарова. Абросимов для цієї мети орендував приміщення, а також здійснював загальне керівництво зазначеними особами, вирішував питання оплати їх діяльності та виплати виграшу гравцям. Курочкін здійснював технічне обслуговування автоматів та відеокамер зовнішнього спостереження, а Сурков здійснював інкасацію гральних автоматів, підраховував кошти та передавав їх Абросимову. Ярема стежив за порядком у приміщенні і вирішував всі конфліктні питання, а Назарова готувала та приносила різні напої на замовлення гравців. Оплата діяльності зазначених осіб здійснювалась таким чином: Абросимов отримував 50 %, Курочкін та Сурков – по 25 % від загального прибутку, а

Ярема та Назарова отримували кожного місяця заробітну плату за унім договором з Абросимовим.

Кваліфікуйте дії Абросимова, Курочкіна, Суркова, Яреми і Назарової.

Чи залежить кваліфікація дій зазначених осіб від того, працюють вони офіційно в зареєстрованій фірмі «Фанат» чи вони ніде офіційно не працюють?

3. Через місяць після втрати свого паспорта Романчик дізнався, що з використанням цього паспорта Лисицин на його ім'я зареєстрував ТОВ «Старт», яке відповідно до статуту повинно займатися наданням інформаційних послуг, а в дійсності надавало послуги іншим юридичним особам з переведення безготівкових коштів у готівкові. Романчик звернувся до керівника ТОВ «Старт» Лисицина з вимогою повернути паспорт та сплачувати йому з одержаних доходів 10000 гривень кожного місяця, на що Лисицин погодився, однак через рік після цього його незаконна діяльність була припинена правоохоронними органами.

Кваліфікуйте дії Лисицина і Романчика.

Список літератури та матеріалів судової практики

Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203¹ КК України)

Бартман Ю. Д. Родовий об'єкт злочину, передбаченого ст. 203¹ КК України. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 558–563.

Бартман Ю. Д. Родовий та видовий об'єкт злочину, передбаченого ст. 203¹ Кримінального кодексу України. *Право і Безпека*. 2012. № 5. С. 132–136.

Бартман Ю. Питання предмета злочину, передбаченого ст. 203¹ КК України. *Юрист України*. 2013. № 1 (22). С. 99.

Бартман Ю. Предмет злочину, передбаченого ст. 203¹ КК України, та його ознаки. *Проблеми законності*. 2014. Вип. 125. С. 209.

Берзін П. Кримінально-правова кваліфікація дій, пов'язаних з

порушенням законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 3. С. 18–22.

Берзін П. С. Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання та сировини для їх виробництва: проблеми кваліфікації злочину. *Право і безпека*. 2003. № 2 (1/2). С. 45–49.

Берзін П. С. Проблеми кримінальної відповідальності за незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 87–90.

Васильєв А. А. Незаконне виробництво як обов'язкова ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 203¹ КК України. *Від громадянського суспільства – до правової держави*: тези доп. IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 квіт. 2009 р.). Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. С. 263–265.

Губанова А. В. Деякі проблеми застосування ст. 203¹ КК України. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах*. Матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 30 жовтня 2009 р.). Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС, 2009. Ч. 2. С. 155–158.

Губанова А. В. Сучасний стан проблеми кримінальної відповідальності за незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. *Право і суспільство*. 2010. № 4. С. 179–185.

Дригваль Н. П. Проблеми оптимізації кримінально-правових заходів у боротьбі з нелегальним обігом дисків для лазерних систем зчитування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. Спец. вип.: Проблеми застосування кримінального законодавства України. Луганськ: Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007. С. 64–69.

Титаренко О. М., Філіп А. В. Окремі питання кваліфікації незаконного обігу дисків, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203¹ КК України). *Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права*: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 19–20 квітня 2012 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С. 499–502.

Титаренко О. О. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва в контексті проєктів змін до Кримінального кодексу України: злочин чи кримінальний проступок? *Основні напрями розвитку кримінального*

права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 375–379.

Філіпп А. В. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

Філіпп А. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування: міжнародно-правовий досвід. *Міжнародний юридичний вісник*: зб. наук. праць Націон. універ. держ. подат. служби України. 2015. № 1. С. 139.

Харченко В. Б.. Порушення кримінального провадження щодо незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. Харків: ХНУ, 2012. № 1028. С. 246–249.

Зайняття гральним бізнесом (ст. 203² КК України)

Валіков І. А. Про недоліки законодавчого визначення зайняття ігральним бізнесом та шляхи їх усунення. *Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права*: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 19–20 квітня 2012 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С. 88–90.

Висоцька В. В. Зайняття гральним бізнесом: кримінально-правовий аналіз складу злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 20 с.

Висоцька В. В. Об'єктивна сторона зайняття гральним бізнесом: проблемні питання. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 3. С. 85–89.

Висоцька В. Проблеми визначення видового об'єкта злочину, передбаченого статтею 203² КК України «зайняття гральним бізнесом». *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2013. Т. 18. Вип. 2. С. 79–85.

Висоцька В. Спортивна карткова гра в контексті статті 203² КК України: історія і сучасність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2014. № 11. Т. 2. С. 105–107.

Вознюк А. А., Пиняга Р. О. Характеристика осіб, які вчиняють злочини, пов'язані із зайняттям гральним бізнесом. *Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ*. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2012. Вип. 4 (59). Ч. 1. С. 96–102.

Гладун О. Суспільна небезпечність зайняття гральним бізнесом. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 81.

Киричко В. М. Зайняття гральним бізнесом. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків: Право, 2017. Т. 17. С. 218–220.

Конюшко К. Застосування у судовій практиці санкцій, пов'язаних із заборотою організації і проведення азартних ігор на території України. *Юридичний вісник України*. 2009. № 42 (17–23 жовтня). С. 10.

Петричко Н. О. Незаконні азартні ігри: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 20 с.

Поптанич Ю. Проведення лотерей в Україні в умовах заборони грального бізнесу. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 264–270.

Рубан К. П. Актуальні питання щодо декриміналізації зайняття гральним бізнесом. *Вісник кримінологічної асоціації України*. Харків: ХНУВС, 2012. Т. 1. С. 157–159.

Рябчук С. Азартні ігри як соціально-психологічне явище: поняття, генеза, правове регулювання. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2015. Вип. 29. С. 216.

Топорецька З. М. Зайняття гральним бізнесом: поняття та його значення для процесу розслідування. *Право України*. 2012. № 3/4. С. 515–520.

Фіктивне підприємництво (ст. 205 КК України)

Андрушко П. Коментар до статті 205 Кримінального кодексу України (Фіктивне підприємництво). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 52 (29 грудня – 4 січня 2002 р.). С. 26–28.

Андрушко П. П. Коментар до статей 205, 233, 234, 235 Кримінального кодексу України. *Законодавство України: Науково-практичний коментарі*. 2002. № 1. С. 42–54.

Андрушко П. П. Проблеми кримінально-правової оцінки незаконної конвертації грошових коштів. *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків: Право, 2003. Вип.5. С. 26–47.

Афян А. Фіктивне підприємництво – фіктивний злочин. *Юридичний вісник України*. 2006. № 48 (2–8 грудня). С. 1, 7.

Берзін П. Незаконні реконвертаційні операції. Глумачення окремих ознак. *Юридичний журнал*. 2003. № 7. С. 62–68.

Білецький В. О. Фіктивне підприємництво і економічна злочинність. *Право України*. 1997. № 5. С. 34–37.

Білоус В. В. Використання фіктивних підприємств при вчиненні економічних злочинів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2002. № 1(7). С. 73–76.

Білоус О. Проблеми визначення поняття «конвертаційний центр». *Питання боротьби зі злочинністю*. 2013. Вип. 25. С. 197.

Бондарчук В. В. Кримінальна відповідальність за фіктивне підприємництво (ст. 205 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 19 с.

Бондарчук В. В. Юридичні ознаки об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 205 КК України потребують сучасного кримінально-правового визначення. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 160–166.

Бондарчук В. Особливості суб'єктивної сторони фіктивного підприємництва (ст. 205 КК України). *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці. 2013. Випуск 644: Правознавство. С. 131.

Бурбело О. А., Щеглов Д. С. Господарсько-правове визначення фіктивного господарювання. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 1. С. 13–20.

Давиденко В., Дудін М. Питання відповідальності осіб, що вчинили злочин, передбачений статтею 205 Кримінального кодексу України «Фіктивне підприємництво». *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–2. С. 251.

Довнич О. М. Кримінальна відповідальність за фіктивне підприємництво в Україні: стан і шляхи протидії. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ: Міжвід. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з орг. злочинністю, 2014. № 1 (32). С. 75–77.

Дудник Л. Проблеми законодавчого визначення термінів «фіктивне господарювання» та «фіктивне підприємництво». *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 1. С. 215.

Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика фіктивного підприємництва як злочинного посягання на систему оподаткування. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 4. С. 43–91.

Дудоров О. Про вдосконалення кримінально-правової заборони, присвяченої фіктивному підприємству. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С. 131–139.

Дудоров О. Тлумачення ознак фіктивного підприємництва у доктрині та правозастосовчій практиці. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 2. С. 83–87; № 3. С. 71–74.

Забарний Б. Г., Попов Ю. О. Фіктивне підприємництво як спосіб приховування тяжких злочинів у сфері господарської діяльності. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Алерта, 2010. С. 146–150.

Заремба М. Фіктивне підприємництво в Україні (історико-правовий аспект). *Митна справа*. 2013. № 1. Ч. 2. Кн. 1. С. 390.

Заруба П. І. До питання криміналізації фіктивного підприємства. *Право та управління*. 2011. № 4. С. 106–111.

Заруба П. І., Лобов В. І. Криміналізація фіктивного підприємства: чи є підстави? *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Алерта, 2010. С. 151–157.

Коваленко А. Фіктивне підприємництво в системі господарських злочинів. *Вісник прокуратури*. 2012. № 1. С. 61–64.

Колісник Н. Проблеми застосування кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 2. Т. 4. С. 106.

Лисенко В. В., Лисенко О. В. Характеристика злочинної діяльності осіб, які здійснюють реєстрацію фіктивних суб'єктів підприємства. *Фінансове право*. 2010. № 2. С. 13–16.

Літвінова І. Ф., Грицик Д. Д. Проблеми кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 58. С. 69–75.

Люшняк А. Проблеми існування фіктивного підприємства. *Форум права*. 2015. № 2. С. 106–109.

Марчук М. Окремі аспекти використання фіктивних підприємств для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 117.

Марчук М. П. Соціально-правові передумови виникнення та поширення фіктивного підприємства в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ: Міжвід. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з орг. злочинністю, 2014. № 1 (32). С. 83–87.

Мікіш А. С. Запобігання фіктивному підприємству в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 20 с.

Мулявка Д. Г., Максюта А. О. Поняття та механізм боротьби з фіктивними підприємствами. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. Київ: Алерта, 2010. С. 283–286.

Некрасов В. Фіктивне підприємництво в системі створення злочинних технологій, що забезпечують можливість учинення злочинів у сфері господарської діяльності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 26.

Опалінський Ю. В. Кримінальна відповідальність за фіктивне підприємництво: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 1998. 18 с.

Пустовіт В., Марчук М. Міжнародний досвід протидії фіктивному підприємництву. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 1. С. 99.

Силенок О. С. Поняття фіктивного підприємництва і фіктивних підприємств. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Алерта, 2010. С. 357–361.

Скулиш Н. Є. Фіктивне підприємництво в діяльності транснаціональних злочинних організацій. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 90–94.

Соловійов Е. П. Теоретичні та практичні питання кримінальної відповідальності за фіктивні дії в підприємстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2005. 19 с.

Шкиптан Д. Дифференціація фіктивного підприємництва и фіктивного господарювання по характеристике основных элементов. *Lege si Viata («Закон и Жизнь»)*. 2015. № 4/4. С. 116.

Щеглов Д. Відмежування фіктивного господарювання як господарського правопорушення від злочину «фіктивне підприємництво». *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 8. С. 33–36.

Юрчук Н. М. Фіктивне підприємництво як один із злочинів у господарській сфері. *Юридична наука та правоохоронна діяльність*: матер. міжвуз. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Дніпропетровськ, 18 травня 2005 р.). Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2005. Вип.6. С. 123–126.

Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205¹ КК України)

Нестеренко О. М. До проблеми визначення змісту об'єкта пі-

дроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 157–160.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Заняття 5

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України).
2. Кваліфікація протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206² КК України).
3. Кваліфікація легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України).
4. Кваліфікація умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму (ст. 209¹ КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо **першого питання**: а) у ст. 206 КК України йдеться про протидію лише законній господарській діяльності; б) об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення утворить поєднання хоча б одного виду протиправної вимоги з хоча б одним видом погрози, вказаних у ч. 1 ст. 206 КК України; в) з 2 листопада 2016 р. самостійною формою протидії законній господарській діяльності визнається захоплення об'єктів, поєднане з припиненням чи обмеженням діяльності на них та обмеженням доступу до них; г) рекомендації щодо вирішення питань про необхідність додаткової кваліфікації вчиненого за іншими статтями КК України, а також про особливості кваліфікації за ознакою тяжких наслідків наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, суку-

пність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 4 червня 2010 р. № 7; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 206, 189 і 355 КК України;

2) щодо *другого питання*: а) КК України доповнено статтею 206² згідно із Законом України від 10 жовтня 2013 р. № 642-VII; б) за ст. 206² КК України кваліфікується лише таке протиправне заволодіння майном підприємства, установи чи організації, яке вчинено певним способом, а саме: шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації; в) на відміну від злочинів проти власності, корисливий мотив збагачення за рахунок чужого майна не є обов'язковим для кваліфікації цього злочину; г) рекомендації щодо вирішення питань про необхідність додаткової кваліфікації вчиненого за іншими статтями КК України, а також про особливості кваліфікації за ознакою тяжких наслідків наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 4 червня 2010 р. № 7; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину із злочинами проти власності та злочинами, передбаченими статтями 357, 358, 366 КК України;

3) щодо *третього питання*: а) суспільна небезпечність цього злочину значною мірою обумовлена зв'язком злочинних дій з організованою злочинністю, особливо транснаціональною, для якої шляхом легалізації створюється узаконена фінансова і матеріальна база; б) законодавче визначення раніше вчиненого суспільно небезпечного протиправного діяння, внаслідок якого одержані доходи, що виступають предметом легалізації, неодноразово змінювалось, а в чинній ст. 209 КК України воно порізно визначено стосовно таких діянь, вчинених на території України і за її межами; в) об'єктивну сторону цього злочину утворить вчинення особою хоча б однієї з альтернативно зазначених у ст. 209 КК України дій; г) передбачені в ст. 209 КК України види дій утворюють дві групи: до першої входять дії, якими майну, одержаному шляхом вчинення предикатного ді-

яння, надається законний вигляд – вчинення фінансової операції або правочину, набуття, володіння чи використання; другу групу утворюють дії, спрямовані на приховання чи маскуванню незаконного походження майна, володіння ним, прав на нього, джерела його походження, місцезнаходження, переміщення, зміну його форми (перетворення); д) для суб'єктивної сторони цього злочину обов'язковими є усвідомлення винною особою того, що майно одержане шляхом вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, а також мета надання майну законного вигляду та «відмивання слідів» його незаконного походження; е) залежно від того, чи вчиняла особа предикатне діяння, вирішується питання щодо форм вчинення цього злочину, в яких вона може бути суб'єктом; є) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 198 і 306 КК України; ж) рекомендації щодо правильного застосування ст. 205 КК України наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 15 квітня 2005 р. № 5;

4) щодо **четвертого питання**: а) КК України був доповнений статтею 209¹ згідно із Законом України від 16 січня 2003 р. № 430-IV (набрав чинності 11 червня 2003 р.); б) у частинах 1 і 2 ст. 209¹ КК України йдеться про самостійні види порушень у сфері здійснення фінансового моніторингу, спрямованого на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом; в) для правильного розуміння і застосування ст. 209¹ КК України необхідно звертатись до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII, який регулює зазначені суспільні відносини; г) за частинами 1 і 2 ст. 209¹ КК України незаконні дії вчинюються з інформацією, яка надається спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади із спеціальним статусом з питань фінансового моніторингу, однак

за ч. 1 цієї статті предметом виступає лише інформація про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу; д) заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб є однаковою обов'язковою ознакою правопорушень, передбачених частинами 1 і 2 ст. 209¹ КК України; е) суб'єктами злочинів, передбачених ст. 209¹ КК України, визнаються: за ч. 1 – особи, на яких покладений обов'язок щодо своєчасного надання правдивої інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, а за ч. 2 – особи, яким відповідна інформація стала відома у зв'язку з професійною чи службовою діяльністю.

Завдання

1. Громов, побачивши, що його доход від підприємницької діяльності знизився, вирішив, що причиною цього є дії підприємця Романчука, який поставив поряд кіоск і продавав в ньому аналогічну продукцію. Тоді Громов став вимагати від Романчука працювати лише тоді, коли він йде на обід, погрожуючи настанням великих неприємностей, однак Романчук відповів, що він нікого не боїться. Через декілька днів Громов підпалив машину Романчука, вартістю 420000 гривень і вона повністю згоріла, після чого зателефонував Романчуку, повторив свою вимогу і пригрозив йому вбивством у разі невиконання вимоги. Останній, злякавшись, декілька днів не виходив на роботу, а потім повідомив про дії Громова в поліцію. Внаслідок відсутності Романчука на роботі продукти загальною вартістю 52000 гривень прийшли в непридатний для реалізації стан.

Кваліфікуйте дії Громова.

2. Працівник поліції Бугров цілий рік отримував щомісячно від громадянина Уманця «відкат» у розмірі 1 тис. доларів США за прикриття збуту на території району наркотичних засобів. Частина отриманих коштів Бугров використовував для заправки свого автомобіля бензином на АЗС, а іншу частину передавав своїй колишній дружині – приватному підприємцю Розумовській, яка знала про їх злочинне походження. Розумовська вносила ці кошти на свій банківський рахунок, а потім час-

тково потратила їх для купівлі обладнання для ведення свого бізнесу і побутової техніки їх сину.

Чи є в діях Бугрова і Розумовської склад легалізації майна, здобутого злочинним шляхом? Кваліфікуйте їх дії.

3. Детально проаналізуйте співвідношення протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206² КК України) із злочинами проти власності.

Список літератури та матеріалів судової практики

Протидія законній господарській діяльності. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206, 206² КК України)

Андрушко П. Коментар до ст. 155⁸ Кримінального кодексу України (Протидія законній підприємницькій діяльності). *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 14 (5–11 квітня). С. 33–36.

Антонов С. В. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за рейдерське захоплення підприємств. *Право України*. 2014. № 11. С. 195–200.

Арманов М., Куц В. Рейдерство: кримінально-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 10. С. 128–131.

Артюх М. Поняття та сутність рейдерства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 52.

Берзін П. С. Наслідки у складах злочинів у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2007. 392 с.

Берлач Ю. А. Проблеми юридичної відповідальності за правопорушення, пов'язані з рейдерством в Україні. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2009. № 3(46). С. 235–243.

Варналій З. С., Мазур І. І. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання. *Стратегічні пріоритети*. Київ: НІСД, 2007. № 2 (3). С. 129–136.

Василенко М. Д. Проблема рейдерських атак: зміни в законодавстві щодо його покращення. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.). Одеса: Гельветика. Т. 2. С. 710–712.

Гарагонич О. В. Рейдерське захоплення акціонерних товариств: поняття та етапи. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 6. С. 68–80.

Головань І. В. Рейдерство – модний термін чи зручна ширма? *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 6. С. 125–128.

Головін Д. І. Кримінально-правова характеристика протидії законній господарській діяльності за кримінальним законодавством країн-учасниць СНД. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3. С. 255–260.

Головін Д. І. Службова особа як ознака особливо кваліфікованого складу злочину - протидія законній господарській діяльності. *Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез міжнар. наук. конф. (м. Хмельницький, 18–19 листоп. 2011 р.)*. Хмельницький: Хмельниц. ун-т управ. та права, 2011. Ч. 4. С. 26–28.

Грек Б. М., Грек Т. Б. Поняття та історичні передумови розвитку рейдерства в Україні. *Адвокат*. 2010. № 9. С. 29–34.

Грек Б. М. Кримінально-правова характеристика об'єктивної сторони рейдерства та його відмінність від суміжних злочинів. *Адвокат*. 2009. № 9 (108). С. 6–11.

Грек Б. М. Проблеми кримінальної відповідальності за рейдерство та шляхи їх вирішення. *Адвокат*. 2008. № 9. С. 4–9.

Грек Б. Проблеми кримінальної відповідальності за рейдерство та шляхи їх вирішення. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 1. С. 75–81.

Грек Б. Про кримінальну відповідальність за рейдерство. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 3. С. 40–46.

Гринишин О. Розмежування ст. 206 КК України «Протидія законній господарській діяльності» та ст. 355 КК України «Примусування до виконання цивільно-правових зобов'язань» у контексті посягань на свободу договору. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2017. Вип. 64. С. 201–207.

Грищенко Н. М. Витоки та сучасний стан кримінальної відповідальності за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 168–170.

Грищенко Н. М. Особливості об'єкта протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 126–128.

Грищенко Н. Соціальна зумовленість кримінальної відповідальності за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 258–262.

Дергач Л. В. Вимагання як складова рейдерства, що вчиню-

ється організованими злочинними групами. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах*: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 30 жовтня 2009 р.). Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС, 2009. Ч. 2. С. 158–160.

Запотоцький А. П. Особливості підроблення документів з метою незаконного заволодіння грошовими коштами та майном у сфері будівництва. *Донецький юридичний інститут: 55 років на теренах освіти і науки*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.). Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2016. С. 216–218.

Кальман О. Г. Насильство як засіб протидії законній підприємницькій діяльності. *Проблеми боротьби з насильницькою злочинністю*: зб. матер. наук.-практ. конф. Харків: ПФ «Книжк. вид-во «Лествиця Марії». 2001. С. 110–114.

Кахович О. Рейдерство в Україні: типи, суб'єкти, чинники та особливості. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2013. № 3. Т. 2. С. 91.

Кацаваленко О. П. Деякі аспекти проблеми визначення об'єкта протидії законній господарській діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. Луганськ: Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007. Вип. 2. С. 139–145.

Киричко В. М. Протидія законній господарській діяльності. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право. С. 846–849.

Кисленко Д. П. Проблеми кримінальної відповідальності за участь у рейдерських захопленнях. *Юридична наука*. 2016. № 11. С. 4–12.

Кісілюк Е. Кримінально-правова основа протидії рейдерству. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 1. С. 111–114.

Козубай Д. Ю. Пропозиції щодо вдосконалення статті 206 КК України («Протидія законній господарській діяльності»). *Четверті Харківські кримінально-правові читання*: тези доп. та наук. повідомл. учасн. міжнар. наук. конф. студ. та аспірантів (м. Харків, 16–17 травня 2014 р.). Харків: Право, 2014. С. 336–338.

Кубарев І. В., Барган С. С. Сутнісні ознаки рейдерства. *Правовий часопис Донбасу*: зб. наук. пр. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. №2 (63). С. 117–122.

Кузьмін Р. Р. Характеристика способів протиправного заволодіння суб'єктами господарювання як виявів рейдерства. *Митна справа*. 2013. № 2. С. 10–17.

Куц В., Арманов М. Рейдерство: кримінально-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 10. С. 128–131.

Осипян А. Л. Рейдерство: коррупционные захваты и враждебные поглощения. Краматорск: Тираж-51, 2011. 840 с.

Педан В. Визначення шантажу й обману як злочинних способів при протидії законній господарській діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 12. С. 77–79.

Педан В. І. Актуальність дослідження питань протидії законній господарській діяльності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2016. № 2. С. 55–58.

Педан В. Суб'єкт протидії законній господарській діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 1. С. 87.

Перепелица А. И. К вопросу о совершенствовании уголовно-правовой нормы, предусматривающей ответственность за противодействие законной хозяйственной деятельности (ст. 206 УК Украины). *Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. семінару (м. Харків, 9 лист. 2004 р.). Київ, Харків: Юрінком Інтер, 2005. С. 61–63.

Скора Л. Мета як обов'язкова ознака складу злочину, передбаченого ст. 206 КК України. *Держава і право: de lege praeterita, instante, futura*: тези міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 27–28 листоп. 2009 р.). Миколаїв: Іліон, 2009. С. 343–344.

Скора Л. М. Заподіяння великої шкоди як ознака протидії законній господарській діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса: Юрид. літ., 2010. Вип. 55. С. 420–424.

Скора Л. М. Кримінально-правова характеристика протидії законній господарській діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2012. 20 с.

Скора Л. М. Розмежування протидії законній господарській діяльності із суміжними злочинами. *Актуальні проблеми політики*: зб. наук. пр. Одеса: Фенікс, 2009. Вип. 38. С. 665–671.

Скора Л. Посягання на свободу законної господарської діяльності: порівняльний аналіз кримінального законодавства України та окремих зарубіжних країн. *Право України*. 2005. № 6. С. 38–41.

Скора Л. Протидія законній господарській діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 6. С. 132–134.

Скора Л. Службова особа як суб'єкт протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України). *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 7. С. 42–45.

Слотило О. Р.. Соціальна обумовленість виділення складу злочину «Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації». *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 255–259.

Созанський Т. Особливості кваліфікації протидії законній господарській діяльності. *Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки*: матер. Всеукр. наук. конф. (м. Львів, 26 березня 2010 р.). Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. С. 170–173.

Соловійова А. М. Розмежування примушування до виконання (невиконання) цивільно-правових зобов'язань та протидії законній господарській діяльності. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2002. № 15. С. 441–447.

Титаренко С. С. Щодо змісту ознаки «цілісний майновий комплекс» у диспозиції ст. 206 КК України. Злочинність у глобалізованому світі: матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 грудня 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 360–362.

Туєв О. Механізми рейдерських захоплень. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1 (60). С. 111.

Туркот О. А. Щодо рейдерських посягань на нерухоме майно суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми юридичної науки*: зб. тез міжнар. наук. конф. (м. Хмельницький, 21–22 жовтня 2016 р.). Хмельницький: Хмельниц. ун-т управ. та права, 2016. Ч. 1. С. 157–159.

Фальшовник Д. В. Рейдерство як різновид протидії законній господарській діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, серія юридична*. 2014. Вип. 1. С. 312–322.

Фальшовник Д. Рейдерство як різновид протидії законній господарській діяльності. *Національний юридический журнал: теорія і практика*. 2014. № 3. С. 142.

Федоренко Д. М. Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності. *Юридична осінь 2009 року*: тези доп. та наук. повідомл. міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув. (м. Харків, 13 лист. 2009 р.). Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. 2009. С. 312–315.

Федоренко Д. М. До проблеми відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності. *Проблеми законності*. 2010. Вип. 112. С. 252–257.

Федулова І. М. Характеристика об'єкта злочину, передбаченого статтею 206² Кримінального кодексу України. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 136. С. 215–224.

Фомічов К., Заставська Л. Єдині державні реєстри України як предмет посягання при рейдерських захопленнях. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2014. № 3. С. 54–58.

Фролов Ю. М., Педан В. І. Деякі проблеми кримінально-правової відповідальності за протидію законній господарській діяльності, як механізму гарантій економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Вісник Донецького національного університету. Серія: Економіка і право*. 2008. Вип. 2. С. 420–425.

Чорнуха О. С. Кримінально-правове забезпечення добросовісної конкуренції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 18 с.

Шапіро В., Булах Т. Рейдерство як економіко-правове явище: загальна характеристика. *Форум права*. 2015. № 2. С. 181–186.

Юрченко О. М. Рейдерство в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ: Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з організ. злочинністю. 2012. № 2 (28). С. 80–87.

***Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
Умисне порушення вимог законодавства про запобігання
та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних
злочинним шляхом, або фінансування тероризму
(ст. 209, 209¹ КК України)***

Андрушко П. П. Деякі проблемні питання кваліфікації легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 5. С. 70–84.

Андрушко П. П. Коментар до статті 209 «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 7. С. 36–66.

Андрушко П. П. Коментар до статті 209¹ «Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом». *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 7. С. 67–89.

Андрушко П. П., Короткевич М. Є. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: кримінально-правова характеристика. Київ: Юрисконсульт, 2005. 292 с.

Андрушко П. П. Проблеми кваліфікації легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом. *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків: Право, 2003. Вип.7. С. 4–32.

Андрушко П. П. Проблеми кваліфікації легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом. *Правова держава*: щорічник наук. праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид. Дім «Юрид. кн.», 2002. Вип. 13. С. 334–346.

Андрущенко І., Бутузов В. Банківська таємниця та легалізація коштів, здобутих злочинним шляхом. *Вісник прокуратури*. 2002. № 6. С. 94–97.

Аркуша Л. І. Інформаційні технології та легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. Одеса: Юрид. л-ра, 2007. Вип. 32. С. 26–30.

Аркуша Л. І. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності: характеристика, виявлення, розслідування. Одеса, Юрид. л-ра, 2010. 375 с.

Бауман Ю. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом небанківськими фінансовими установами з використанням офшорних юрисдикцій. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 2. С. 25–30.

Беніцький А. Визначення предикатного (основного) злочину, який передує відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2. С. 54–64.

Беніцький А. С. До питання визначення ознак діянь, що утворюють склад відмивання злочинних доходів. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. Харків: ХНУВС, 2014. № 7. С. 27–35.

Беніцький А. С. Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом (проблеми кримінально-правової кваліфікації): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2002. 20 с.

Беницкий А. С., Розовский Б. Г., Якимов О. Ю. Ответственность за легализацию преступно приобретенных доходов в уголовном законодательстве Украины и Российской Федерации: монография. Луганск: РИО ЛГУВД им. Э. А. Дидоренко, 2008. 496 с.

Беніцький А. Суб'єкт задалегідь не обіцяного відмивання злочинних доходів. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 6-1. Т. 4. С. 24.

Беницкий А. С. Уголовная ответственность за легализацию (отмывание) денежных средств и иного имущества, приобретенных преступным путем: проблемы квалификации и совершенствования законодательства. Луганск: РИО ЛИВД, 2001. 352 с.

Берзін П. С. Проблеми законодавчого забезпечення запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних зло-

чинним шляхом. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 8. С. 33–45.

Бисага К. Фінансовий моніторинг і схеми «відмивання коштів» публічними особами в Україні. *Університетські наукові записки*. 2015. № 4. С. 158–169.

Бровко В. М. Кримінальна відповідальність за умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2017. 18 с.

Бровко В. М. Проблемні аспекти суб'єктивної сторони умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 78–81.

Бровко В. Окремі аспекти адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про фінансовий моніторинг. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4. С. 91–97.

Бровко В. Проблеми співвідношення злочинів, передбачених ст. 209¹ КК України, із окремими злочинами у сфері службової діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 3. С. 55–63.

Бровко В. Проблемні аспекти визначення змісту істотної шкоди як ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 209¹ Кримінального кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 9. С. 132–138.

Гнетнев М. К., Якімова С. С. Легалізація (відмивання) доходів, здобутих злочинним шляхом та приховування злочину: співвідношення складів злочину. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2005. Вип. 4. 2005. С. 164–169.

Гриневич А. Визначення поняття «легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом». *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 36–38.

Дорош Л. В., Перепелиця О. І. Проблеми вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію злочинних доходів. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссруд, 2006. С. 98–102.

Дудоров О., Ізотов О. Про розмежування придбання чи збуту майна, одержаного злочинним шляхом, і легалізації злочинних дохо-

дів. *Вісник прокуратури*. 2008. № 10. С. 43–61.

Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного майна»: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. Київ: Ваїте, 2015. 392 с.

Дудоров О., Старовойтова Ю. Проблеми кримінально-правової протидії порушенням законодавства України про фінансовий моніторинг. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 2. С. 28–36.

Дудоров О., Тертиченко Т. Протидія відмиванню злочинних доходів: зміни в національному антилегалізаційному законі. *Вісник прокуратури*. 2011. № 9. С. 56–62.

Дудоров О., Тертиченко Т. Чи можуть відмиватися кошти, не сплачені як податки або інші обов'язкові платежі? *Юридичний вісник України*. 2015. № 6 (14–20 лютого). С. 12–13; № 7 (21–27 лютого). С. 12–13.

Заблоцька О. Ю. Основні способи вчинення злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Митна справа*. 2014. № 2 (92). Ч. 2, кн. 2. С. 87–91.

Задоя К. Нормативна характеристика предикатного діяння, що передує відмиванню доходів, за законодавством офшорних юрисдикцій Карибського регіону, які визнаються Україною. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 2. С. 1–8.

Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. *Вісник Нац. університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 801. С. 180–186.

Карпов Н., Івасік Р. Предмет легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: деякі особливості. *Митна справа*. 2014. № 6. Ч. 2. Кн. 1. С. 337.

Киричко В. М. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право. С. 490–493.

Клинчук І. В. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: аналіз складу злочину та проблеми кваліфікації. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка і право)*. 2010. № 3 (50). С. 247–255.

Клочко А. Окремі питання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом у банківській сфері. *Форум права*. 2014. № 1. С. 228.

Корж В. Способи легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих організованими групами, злочинними організаціями. *Право України*. 2003. № 1. С. 90–95.

Короткевич М. Є., Андрушко П. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 7. С. 3–9.

Короткевич М. Є., Андрушко П. П. Узагальнення практики розгляду судами України кримінальних справ про злочини, передбачені статтями 209, 209¹ та 306 КК України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2005. № 7. С. 16–35.

Куцевич М. Проблеми визначення меж застосування КК України у відповідності з вимогами міжнародних актів щодо протидії легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. *Європейські перспективи*. 2014. № 7. С. 79.

Лихова С. Я., Берзін П. С. Тлумачення окремих понять, закріплених у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом». *Актуальні проблеми політики*. Одеса: Фенікс, 2004. Вип. 20. С. 209–215.

Матат А. В. Місце легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, у системі злочинів у сфері господарської діяльності. *Четверті Харківські кримінально-правові читання: тези доп. та наук. повідомл. учасн. міжнар. наук. конф. студ. та аспірантів (м. Харків, 16–17 травня 2014 р.)*. Харків: Право, 2014. С. 341–342.

Мезенцева І. Визначення об'єкта легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом. *Вісник прокуратури*. 2006. № 2. С. 76–80.

Мезенцева І. Є. Кримінально-правові і кримінологічні аспекти легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2002. 18 с.

Міловідов Р. М. Ефективність кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2012. 20 с.

Міловідов Р. М. Об'єктивна сторона складу злочину «легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом». *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2010. Вип. 49. С. 521–527.

Міловідов Р. Предикатний злочин при кваліфікації злочину «легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом». *Право України*. 2010. № 11. С. 253–258.

Мякота Є. Теоретичний аналіз сутності легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Evropsky politicky a pravni diskurz (Європейський політико-правовий дискурс)*. 2014. Т. 1. № 6. С. 542–552.

Павлютін Ю. Генеза протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Південноукраїнський правничий*

часопис. 2015. № 2. С. 140–143.

Перепелица А. И. Противодействие коррупционной деятельности должностных лиц в отмывании преступных доходов. *Відповідальність посадових осіб за корупційну діяльність*: зб. матер. міжнар. наук.-практ. семінару (м. Харків, 11–12 травня 2001 р.). Харків, 2003. С. 46–49.

Перепелица А. И. Уголовно-правовые вопросы борьбы с отмыванием денежных средств или иного имущества, добытых преступным путем. *Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25–26 жовтня 2001 р.). Київ, Харків, 2002. С. 147–150.

Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5. *Вісник Верховного суду України*. 2005. № 5. С. 9.

Рибинський Є. Імплементация норм міжнародного права щодо боротьби із відмиванням грошей у національне право України. *Юридичний вісник*. 2015. № 2. С. 217.

Романько П. Форми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2014. № 2. С. 154.

Свірін М., Коцюбинська Ю. Поняття та сутність легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Наука і правоохорона*. 2015. № 1. С. 141.

Скулиш Н. Є. Легалізація транснаціональними злочинними організаціями доходів, одержаних злочинним шляхом: поняття та деякі питання протидії. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. 2006. Вип. 34. С. 459–465.

Старовойтова Ю. Г. Кримінально-правова протидія порушенням законодавства України про фінансовий моніторинг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. 20 с.

Старовойтова Ю. Г. Кримінально-правова протидія порушенням законодавства України про фінансовий моніторинг: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. 272 с.

Тертиченко Т. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: аналіз положень кримінально-правового характеру. *Вісник прокуратури*. 2014. № 3. С. 181.

Тертиченко Т. М. Легалізація (відмивання) злочинних доходів: визначення поняття. *Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права*: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 19–20 квітня 2012 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідорен-

нка, 2012. С. 495–499.

Тертиченко Т. М. Співвідношення загальноєвропейського законодавства та кримінального законодавства України про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 20 с.

Удовик М. Легалізація коштів і матеріальних цінностей, отриманих незаконним шляхом. *Вісник Академії управління МВС*. 2008. № 1–2. С. 114–121.

Чаричанський О. О. Підстави кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, за Кримінальним кодексом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2004. 20 с.

Чаричанський О. О. Предмет легалізації (відмивання) прибутків, одержаних незаконним шляхом. *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків: Право, 2002. Вип.4. С. 214–227.

Чаричанський О. О. Суб'єкт легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Право України*. 2003. № 11. С. 54–56.

Чернявський С., Процюк О., Хабчук О. Проблемні питання кваліфікації злочинів, передбачених ст. 209 КК України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 84–95.

Чуйков А. Деякі питання суб'єкта злочину, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 209 КК України. *Юридичний вісник*. 2014. № 4. С. 356.

Чуйков А. С. Проблеми кримінальної відповідальності за легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом. *Актуальні проблеми протидії злочинам у сфері економіки: матер. Всеукр. наук. конф. (м. Львів, 26 березня 2010 р.)*. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. С. 173–177.

Шаповалова І. Розвиток законодавства України щодо запобігання відмивання «брудних» коштів. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2015. № 4. Т. 3. С. 75.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Заняття 6

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст. 213 КК України).

2. Кваліфікація незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України).

3. Кваліфікація незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України).

4. Кваліфікація розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо *першого питання*: а) для правильного розуміння змісту кримінально-правової норми, передбаченої ст. 213 КК України, слід звертатись до Закону України «Про металобрухт» від 5 травня 1999 р. № 619-XIV; б) здійснення прийому брухту кольорових і чорних металів фізичною особою слід тлумачити з урахуванням того, що регулятивне законодавство дозволяє фізичним особам здійснювати операції з побутовим металобрухтом; в) слід розрізняти здійснення операцій з брухтом кольорових і чорних металів суб'єктами господарської діяльності, відомості про яких не включено до переліку суб'єктів господарювання, що здійснюють операції з металобрухтом, (про це йдеться в ст. 213 КК України) і порушення порядку здійснення таких операцій суб'єктами, які включені до зазначеного переліку (не передбачено ст. 213 КК України); г) передбачені ст. 213 КК України дії щодо організації незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту слід відрізняти від не передбаченого цією статтею порушення встановлених законодавством правил прийому, схову та збуту металобрухту на законно створених пунктах; д) посадова особа суб'єкта господарської діяльності виступає спеціальним суб'єктом цього кримінального правопорушення лише в одній формі його вчинення, в інших формах – суб'єкт загальний; е) в практиці актуальними є

питання про співвідношення цього кримінального правопорушення з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 185, 186, 187, 190, 191, 198, 212, 239, 240, 242, 304, 358, 364, 366 КК України, а також суміжними адміністративними правопорушеннями;

2) щодо **другого питання**: а) для встановлення незаконності використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару або іншого порушення прав на ці об'єкти необхідно звертатися до відповідних норм регулюючого законодавства, зокрема до законів України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3689-ХІІ, «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. № 752-ХІV, Цивільного і Господарського кодексів України, міжнародних договорів, учасником яких є Україна; б) предметом злочину, передбаченого ст. 229 КК України, можуть виступати знаки для товарів чи послуг, які зареєстровані в Україні або які охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів чи як такі, що визнані у встановленому порядку добре відомими; в) при практичному встановленні незаконності зазначених у ст. 229 КК України дій важливо враховувати, що власник може передати іншій особі право власності на знак повністю або відносно частини товарів і послуг чи дати їй дозвіл (видати ліцензію) на використання знака на підставі ліцензійного договору, однак по-іншому це питання законодавчо вирішено стосовно кваліфікованого зазначення походження товарів; г) вирішення питання про встановлення матеріальної шкоди у значному, великому або особливо великому розмірах має дискусійний характер в теорії кримінального права і викликає певні труднощі в правозастосовній практиці; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 229 КК України, з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 176, 204, 216 КК України;

3) щодо **третього і четвертого питань**: а) для правильного розуміння змісту кримінально-правових норм, передбачених статтями 231 і 231 КК України, слід звертатись до нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язані з ко-

мерційною або банківською таємницею як видами інформації з обмеженим доступом, зокрема до законів України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ, Цивільного і Господарського кодексів України, «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-ІІІ та інших; б) законодавством передбачені певні види інформації, які не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом чи до певного виду останньої; в) законодавча конструкція об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 231 КК України, є недосконалою, що призвело до визнання складу цього злочину одними науковцями як формально-матеріального, а іншими – як матеріального; г) поняття істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності в статтях 231 і 232 КК України є оціночним, тобто істотність заподіяної шкоди визначається в кожному конкретному випадку з урахуванням всіх фактичних обставин вчинення кримінального правопорушення; д) кримінальні правопорушення, передбачені статтями 231 і 232 КК України, характеризуються: за ст. 231 КК України – метою розголошення чи іншого використання відомостей і загальним суб'єктом, а за ст. 232 КК України – корисливим чи іншим особистим мотивом і спеціальним суб'єктом.

Завдання

1. Трофимов і Воротило на власних автомобілях їздили до різних сіл і скуповували металобрухт у громадян, після чого відвозили до садиби Ковбасюка. Останній сортував металобрухт і тимчасово зберігав на майданчику із захистом від атмосферних опадів. У вихідний день зазначені особи разом відвозили металобрухт до офіційно діючого приймального пункту, де без оформлення будь-яких документів продавали працівнику цього пункту Микитенку, а виручені кошти ділили між собою. До складу металобрухту входив, як побутовий металобрухт, так і промисловий металобрухт невідомого походження.

Чи є в діях Трофимова, Воротила, Ковбасюка і Микитенка склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 213 КК України?

2. Галицький на ринку м. Одеса купив у китайця Лі бен-

зопили фірми «СТІНЛ» по 73 долара. При цьому, він знав, що товар контрафактний, оскільки раніше був в Китаї і бачив, що оригінальні бензопили під торговим знаком «СТІНЛ» коштують значно більше. Придбані пили він привіз на ринок «Калинівський» в м. Чернівці, де мав торгове місце як ФОП, та здійснював їх реалізацію, розміщуючи об'яви про їх продаж в Інтернеті. Одного разу йому зателефонував чоловік, який представився Семеновим – мешканцем м. Києва, і виявив бажання купити у нього 1000 бензопил «СТІНЛ» по 90 доларів. На той період часу такої кількості пил у Галицького не було, тому він скупив всі контрафактні пили під цим торговим знаком на ринку «Калинівський», всього зібрав 749 пил, замовив вантажний автомобіль, на якому привіз їх відповідно до попередньої домовленості до Семенова, де був затриманий працівниками міліції.

Чи є в діях Галицького склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 229 КК України?

3. Воронков умисно встановив на банкомат спеціальний пристрій, призначений для прихованого отримання інформації з магнітних стрічок банківських карт (так звану «скімінгову накладку»), а також приховану відеокамеру для автономної фіксації і збереження на флеш-накопичувач візуальної інформації про банківські картки і ПІН-коди клієнтів банків. Метою цих дій було виготовлення підроблених банківських карток та наступне викрадення грошей з рахунків клієнтів банку з їх використанням. Однак реалізувати повністю свій план Воронков не зміг, тому що через декілька годин після вчинення зазначених дій був затриманий працівниками поліції.

Кваліфікуйте дії Воронкова.

Список літератури та матеріалів судової практики

Порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст. 213 КК України)

Андрушко П. П. Коментар до статті 213 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі.* 2003. № 3. С. 3–9.

Вінчук В. В. Характеристика криміногенної обстановки у сфері здійснення операцій із металобрухтом. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 165–169.

Гармаш Д. О. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2008. 20 с.

Гармаш Д. О. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2004. Вип. 9. С. 150–155.

Гармаш Д. О. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом: підстава криміналізації та склад злочину. Харків: ФІНН, 2011. 184 с.

Гармаш Д. О. Характеристика ознак об'єктивної сторони у складі порушень порядку здійснення операції з металобрухтом. *Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 40. С. 178–187.

Гармаш Д. О. Характеристика ознак протиправного діяння при порушенні порядку здійснення операцій з металобрухтом. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Кроссруд, 2006. Вип. 12. С. 213–222.

Кузнецов В. Кримінально-правова характеристика незаконних операцій з металобрухтом. *Юридичний вісник України (Інформаційно-правовий банк)*. 2001. № 34 (25–31 серпня). С. 21–24.

Прокопенко В. Металобрухт як предмет переміщення через митний кордон України: поняття, класифікація. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Вип. 4. С. 142–154.

Саско О. І. Відмежування порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом від суміжних злочинів та адміністративних проступків. *Актуальні питання реформування правової системи України*: зб. наук. ст. за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 30–31 травня 2008 р.). Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2008. С. 560–563.

Саско О. І. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (аналіз складу злочину): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2007. 18 с.

Саско О. Суб'єктивна сторона порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 6. С. 115–118.

Сисоева В. П. Запобігання злочинним посяганням на встановлений порядок здійснення операцій з металобрухтом: автореф. дис. ...

канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2014. 20 с.

Сисоєва В. П. Кримінально-правова відповідальність за злочини, пов'язані з порушенням порядку здійснення операцій з металобрухтом. *Актуальні проблеми кримінологічної політики в Україні (з нагоди 35-річчя створення кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ)*: матер. міжвуз. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 25 квітня 2012 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2012. С. 173–175.

Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України)

Андрушко П. П. Злочини, що посягають на право інтелектуальної власності (статті 176, 177, 229, 231 та 232 КК України). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 9. С. 17–67.

Андрушко П. П. Коментар до статей 177 та 229 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 4. С. 71–86.

Андрушко П. П. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності в Україні. Київ: Форум, 2004. 160 с.

Берзін П. Визначення місця вчинення порушення права на знак товарів і послуг. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 1. С. 38–44.

Берзін П. Визначення складу і розміру матеріальної шкоди при незаконному використанні знака для товарів і послуг, фірмового найменування та кваліфікованого зазначення походження товару. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 12. С. 106–110.

Берзін П. Кримінально-правова характеристика обману як способу здійснення незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування та кваліфікованого зазначення походження товару. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. X регіон. наук. конф. (м. Львів, 5-6 лютого 2004 р.). Львів: ЛДУ, 2004. С. 410–412.

Берзін П. Об'єктивна сторона незаконного використання чужого знака для товарів і послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 2. С. 87–90.

Берзін П. С. Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України: монографія. Київ: Атіка, 2005. 316 с.

Берзін П. С. Незаконне використання засобів індивідуалізації

учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складу злочину, передбаченого ст. 229 КК України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2004. 22 с.

Берзін П. С. Питання визначення складу та розміру матеріальної шкоди, заподіяної умисним порушенням права на знак для товарів і послуг, фірмове найменування та кваліфіковане зазначення походження товару. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 3. С. 47–57.

Берзін П. С. Поняття «незаконне використання» у статті 229 Кримінального кодексу України (проблеми визначення та тлумачення). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 4. С. 20–41.

Берзін П. С. Предмет незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування та кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 Кримінального кодексу України). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 10. С. 75-91; № 11. С. 43-68; № 12. С. 24–33.

Берзін П. С. Щодо проекту постанови Пленуму Верховного Суду України «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування та кваліфікованого зазначення походження товару». *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2003. № 9. С. 43–52.

Гладун О. Зміст діяння у складі злочину, що передбачений у ст. 229 Кримінального кодексу України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 3. С. 715.

Гула Л. Припинення правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням знаків для товарів і послуг. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 268.

Дімітров М. М. Кримінальна відповідальність за незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 20 с.

Дімітров М. Поняття об'єкта злочину, передбаченого статтею 229 Кримінального кодексу України. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. 2014. № 6. С. 194.

Дудорова О. О., Дудорова К. Б. Кримінальна відповідальність за незаконне використання товарного знаку: науково-практичний коментар ст. 229 нового КК України, питання вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ*. 2002. №1(7). С. 108–116.

Дудорова О. О., Дудорова К. Б. Незаконне використання засо-

бів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг: проблеми кримінальної відповідальності. *Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права*: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 19–20 квітня 2012 р.). Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. С. 165–171.

Журик Ю. Кримінальні правопорушення в сфері економічної конкуренції як особливий вид злочинів. *Юридична Україна*. 2014. № 5. С. 53–59.

Крижний О. Деякі питання кодифікації законодавства про кримінальну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 3. С. 30–35.

Крижний О. Деякі питання кримінально-правової охорони прав на комерційні (фірмові) найменування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 1. С. 28–32.

Лихова С. Я. Проблеми співвідношення злочинів у сфері господарської діяльності та злочинів проти інтелектуальної власності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.). Харків: Кроссроуд, 2006. С. 67–70.

Лісунов С. Кваліфікуючі ознаки незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. № 1. С. 181.

Лісунов С. Об'єктивні ознаки незаконного використання знаку для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. *Митна справа*. 2013. № 4. Ч. 2. Кн. 2. С. 62.

Немеш П. Ф. Відповідальність за порушення прав на торговельні марки. *Адвокат*. 2007. № 11. С. 24–29.

Нерсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2008. 19 с.

Поліщук І. Незаконне використання знака для товарів та послуг: особливості об'єктивної сторони складу злочину (ст. 229 КК України). *Юридична Україна*. 2013. № 11 (131). С. 81.

Романюк І. М. Кримінально-правова характеристика злочинів, що посягають на інтелектуальну власність в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2018. 19 с.

Харченко В. Б. Комерційне найменування, торговельна марка і географічне зазначення як об'єкти права інтелектуальної власності та категорії кримінального права. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 6. С. 80–92.

Харченко В. Б. Комерційне найменування як предмет злочину за кримінальним законодавством України. *Право і суспільство*. 2009. № 4. С. 78–85.

Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2011. 36 с.

Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 480 с.

Харченко В. Б. Об'єкт злочинів у сфері інтелектуальної власності: зміст, структура, механізм спричинення шкоди. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків: ХНУ, 2012. № 1034: Серія «Право». С. 194–197.

Харченко В. Б. Потерпілий як юридична ознака складу злочину у сфері інтелектуальної власності. *Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні: матер. «круглого столу» в рамках VII Всеукр. фестивалю науки* (м. Харків, 25 квітня 2013 р.). Харків: Право, 2013. С. 84–87.

Харченко В. Б. Проблема змішаної (складної) форми вини у злочинах, при вчиненні яких порушуються права на об'єкти інтелектуальної власності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2017. № 1 (15). С. 146–158.

Харченко В. Б. Суспільно-небезпечні наслідки злочинного порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності: проблеми визначення та встановлення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків: ХНУ, 2010. № 945: Серія «Право». С. 229–233.

Харченко В. Комерційне найменування: проблеми охорони за кримінальним законодавством України та напрямки її вдосконалення. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 4. С. 38–50.

Харченко В. Кримінально-правова охорона комерційного найменування, торговельної марки і географічного зазначення за законодавством України. *Юридична Україна*. 2010. № 6. С. 103–108.

Юрченко О. М., Вергузаєв М. С. Порівняльний аналіз кримінально-правової відповідальності за злочини в сфері промислової власності в Україні та США. *Право і безпека*. 2006. Том 5. № 4. С. 86–90.

***Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю.
Розголошення комерційної або банківської таємниці***

(ст. 231, 232 КК України)

Андрущенко І., Бутузов В. Банківська таємниця та легалізація коштів, здобутих злочинним шляхом. *Вісник прокуратури*. 2002. № 6. С. 94–97.

Бондаренко М., Бондаренко Г. Комерційна таємниця в Україні та відповідальність за її порушення. *Міжнародний юридичний вісник*: зб. наук. праць Національного універ. держ. подат. служби України. 2015. № 1. С. 14.

Варламова С. О. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з відомостями, що становлять комерційну або банківську таємницю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.

Василяк О. К. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з комерційно цінною інформацією з обмеженим доступом: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 20 с.

Вислоцька Т. Ю. Кримінально-правова охорона таємниці в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2018. 18 с.

Горпинюк О. П. Кримінально-правова охорона інформаційного аспекту приватності в Україні: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2011. 19 с.

Дудоров О. О. Комерційна таємниця під захистом кримінального закону: проблеми і перспективи. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 367–372 .

Дудоров О., Старовойтова Ю. Інсайдерські зловживання під заборону кримінального закону: предмет злочину, передбаченого статтею 232 КК України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 7. С. 106–111.

Жмур Н. В. Правове забезпечення службової інформації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 19 с.

Іващенко В. М. Зарубіжний досвід захисту комерційної таємниці. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2006. Том 19 (58). № 3. С. 202–214.

Каменський Д. Комерційна таємниця під охороною кримінального закону України та США: порівняльний аналіз. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 85–107.

Користін О. Банківська таємниця та легалізація злочинних доходів. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 7. С. 39–43.

Курман О. Відомості, що становлять комерційну таємницю, як предмет злочинного посягання. *Право і суспільство*. 2015. № 5–2. Ч. 2. С. 177.

Прохніцький О. В. Інформація з обмеженим доступом як предмет злочину в кримінальному праві України: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 20 с.

Радутний, О. Е. Інформація як універсальний предмет злочинів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2009. Вип.46. С. 458–462.

Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Харків: Ксілон, 2008. 202 с.

Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю (аналіз складів злочинів): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2002. 21 с.

Радутний О. Е. Незаконні дії щодо комерційної або банківської таємниці. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право. С. 592–594.

Радутний О. Е. Об'єкт суспільно небезпечних посягань на відносини, предметом яких виступають окремі види інформації. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. Вип. 104. С. 177–188.

Радутний О. Е. Примушування особи як спосіб збирання комерційної таємниці. *Злочини проти особистої волі людини: міжнар. наук.-практ. семінар (м. Харків, 19–20 вересня 2000 р.)*. Харків: ПФ «Книжк. вид-во «Лествиця Марії», 2002. С. 138–141.

Радутний О. Е. Розмежування злочинів, що посягають на комерційну таємницю, від суміжних злочинів. *Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою: аналіт. розробки, пропозиції наук. та практ. працівників: міжвід. наук. зб.* Київ: НДІ «Проблеми людини», 2001. Т. 22. С. 290–292.

Радутний О. Е. Таємниця як предмет злочину й енергоінформаційне утворення. *Проблеми законності*. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 112. С. 110–116.

Радутний О. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання або розголошення комерційної таємниці. *Право України*. 2002. № 3. С. 110–113.

Радутний О. Механізм заподіяння шкоди будь-якому об'єкту через протиправний вплив на інформаційні відносини. *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2009. № 4(59). С. 199–205.

Радутний О. Про визначення складу злочину, передбаченого ст. 231 КК України. *Вісник прокуратури*. 2009. № 8. С. 73–78.

Тітомер Є. В. Гуманізація кримінальної відповідальності за господарські злочини, передбачені ст. ст. 231, 232 КК України. *Правове життя сучасної України*: матер. міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 20–21 квітня 2012 р.). Одеса: Фенікс, 2012. Т. 2. С. 292–294.

Харламова С. О. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з відомостями, що становлять комерційну або банківську таємницю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.

Харламова С. Проблеми визначення предмета злочинів, пов'язаних із незаконним збиранням, використанням та розголошенням відомостей, що становлять комерційну та банківську таємницю. *Юридична Україна*. 2006. № 10. С. 85–89.

Харченко В. Б. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності та категорія кримінального права. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 1. С. 79–87.

Харченко В. Б. Проблеми визначення суб'єктивних ознак порушення права інтелектуальної власності на комерційну таємницю за кримінальним правом України. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Запоріжжя: ЗЮІ ДДУВС, 2008. № 4. С. 132–141.

Харченко В. Б. Проблеми кримінально-правової охорони комерційної таємниці як виду інформації з обмеженим доступом. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України*. 2008. № 4(40). С. 204–214.

Харченко В. Впорядкування кримінальної відповідальності за злочини у сфері інтелектуальної власності в контексті європейської інтеграції України. *Право України*. 2008. № 9. С. 96–101.

Харченко В. Проблеми кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності, пов'язаних із конфіденціальністю. *Право України*. 2009. № 8. С. 86–93.

Яковенко Р. Кримінальна відповідальність за розголошення комерційної або банківської таємниці за законодавством України та країн Європи: порівняльно-правове дослідження. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 376.

Яра О. Інформація як предмет злочинів, передбачених ст. ст. 231, 232, 232¹, 232² КК України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*. 2014. Вип. 197 (1). С. 255.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Тема 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері банкрутства

Заняття 7

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ КК України).
2. Кваліфікація доведення до банкрутства (ст. 219 КК України).
3. Кваліфікація порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220¹ КК України).
4. Кваліфікація фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220² КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо *першого і другого питань*: а) КК України був доповнений ст. 218¹ згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» від 2 березня 2015 р. № 218-VIII; б) для правильного встановлення змісту кримінально-правових норм, передбачених статтями 218¹ і 219 КК України, слід звертатись до регулюючого законодавства, зокрема до законів України «Про відновлення платоспроможності боржника

або визнання його банкрутом» від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI та «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III; в) статтями 218¹ і 219 КК України передбачені склади злочинів з похідними наслідками, тобто спочатку настають наслідки у вигляді віднесення банку до категорії неплатоспроможних (ст. 218¹ КК України) і стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності (ст. 219 КК України), а потім – похідні наслідки у вигляді великої матеріальної шкоди державі чи кредитору; г) стійка фінансова неспроможність за ст. 219 КК України означає такий фінансовий стан суб'єкта господарської діяльності, який згідно із законодавством про банкрутство визнається підставою для порушення судом справи про банкрутство; д) для кваліфікації злочинів, передбачених статтями 218¹ і 219 КК України, не є обов'язковим відкриття судом провадження про банкрутство чи визнання банкрутом суб'єкта господарської діяльності; е) велика матеріальна шкода державі або кредитору є однаковою ознакою складів злочинів, передбачених статтями 218¹ і 219 КК України, але її розміри по-різному визначені законодавцем; є) у статтях 218¹ і 219 КК України однаково вирішено питання про форму вини та обов'язковість для кваліфікації цих злочинів мотиву – корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб; є) детального аналізу потребує питання про спеціальних суб'єктів цих злочинів: пов'язана з банком особа (ст. 218¹ КК України) і громадянин – засновник (учасник) або службова особа суб'єкта господарської діяльності (ст. 219 КК України); ж) у випадках конкуренції статей 218¹ і 219 КК України підлягає застосуванню ст. 218¹, яка передбачає спеціальну кримінально-правову норму; з) окремого аналізу потребує питання про співвідношення злочинів, передбачених статтями 218¹ і 219 КК України, з кримінальними правопорушеннями проти власності, а також передбаченими статтями 205, 364, 364¹, 367 та суміжними адміністративними правопорушеннями;

3) щодо *третього питання*: а) КК України був доповнений ст. 220¹ згідно із Законом України від 16 липня 2015 р. № 629-VIII; б) ст. 220¹ КК України охороняє суспільні відносини, пов'язані з діяльністю Фонду гарантування вкладів фізич-

них осіб; в) у частинах 1, 3 і 4 ст. 220¹ КК України передбачені різні основні склади злочинів, вчинюваних спеціальним суб'єктом – керівником або іншою службовою особою банку; г) об'єктивну сторону цих злочинів може утворити будь-яка альтернативно зазначена у ст. 220¹ КК України незаконна дія, вчинена: за ч. 2 ст. 220¹ КК України – щодо звітності, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (внесення завідомо неправдивих відомостей); за частинами 1 і 3 ст. 220¹ КК України – щодо бази даних про вкладників (внесення завідомо неправдивих відомостей, пошкодження або знищення такої бази та інші дії); д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення злочинів, передбачених ст. 220¹ КК України, з кримінальними правопорушеннями проти власності, а також передбаченими статтями 357, 362, 364, 364¹, 366 КК України;

4) щодо **четвертого питання**: а) КК України був доповнений ст. 220² згідно із Законом України від 16 липня 2015 р. № 629-VIII; б) ст. 220² КК України охороняє суспільні відносини, які забезпечують достовірність і повноту тієї інформації про діяльність фінансової організації, яка відображається в документах або реєстрах бухгалтерського обліку, надається Національному банку України або публікується чи розкривається в порядку, визначеному законодавством України; в) об'єктивну сторону цього злочину утворить вчинення особою хоча б однієї альтернативно зазначеної в ст. 220² КК України дії з певними завідомо неправдивими або неповними відомостями: внесення їх до документів чи реєстрів бухгалтерського обліку або у звітність фінансової установи, підтвердження такої інформації, надання такої інформації Національному банку України, опублікування або розкриття її у визначеному законодавством порядку; г) вказані у ст. 220² КК України дії кваліфікуються за цією статтею лише за умови їх вчинення з метою приховування ознак банкрутства чи стійкої фінансової неспроможності або підстав для обов'язкового відкликання (анулювання) у фінансової установи ліцензії або визнання її неплатоспроможною; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 220² КК України, з кримінальними правопорушеннями проти власності, а також правопорушеннями, пе-

редбаченими статтями 220¹, 358, 364, 364¹, 366 КК України.

Завдання

1. Здійснюючи перевірку фірми «Юта», яка нещодавно офіційно задекларувала власну стійку фінансову неспроможність, співробітники правоохоронних органів встановили, що її керівник Жданов є фактичним власником декількох підприємств, зареєстрованих ним на підставних осіб. Маючи в особистому користуванні установчі документи та печатки цих псевдопідприємницьких утворень, Жданов укладав з ними завідомо нездійсненні угоди з великими штрафними санкціями, внаслідок чого утворилася велика кредиторська заборгованість реально діючого підприємства «Юта». Цими діями Жданова була заподіяна матеріальна шкода дійсним кредиторам підприємства «Юта» в сумі 710 тис. грн.

Кваліфікуйте дії Жданова. Як розуміються і яке значення мають поняття «банкрутство» і «стійка фінансова неспроможність» за ст. 219 КК України «Доведення до банкрутства»?

2. Протягом двох років керівники банку «Інтербанк» цілеспрямовано направляли діяльність банку на масштабне псевдокредитування – за попередньою змовою з третіми особами було ухвалено низку рішень щодо кредитування «фіктивних підприємств». При цьому перерахування коштів за кредитними договорами подібним суб'єктам господарювання відбувалось під заставу неліквідних цінних паперів або без передачі будь-якого майна у забезпечення. У цілому сума збитків, завданих банку внаслідок зазначених дій, становила 524,6 млн грн. НБУ визнав банк «Інтербанк» неплатоспроможним.

Кваліфікуйте зазначені дії керівників банку.

3. Детально проаналізуйте склади злочинів, передбачених статтями 218¹, 219, 220¹ і 220² КК України, і визначте зв'язок цих злочинів із процедурами банкрутства та їх законодавчим регулюванням.

Список літератури та матеріалів
судової практики

Доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ КК України)

Васілін Є. М. Про суспільну небезпеку доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ КК України). *Право і суспільство*. 2017. № 4. Ч. 2. С. 138–144.

Васілін Є. Про об'єкт доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ Кримінального кодексу України). *Вісник прокуратури*. 2017. № 9. С. 62–67.

Возняковська К. Щодо основних суміжних категорій інституту неплатоспроможності банківської установи. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 68–72.

Дудоров О., Мовчан Р. Кримінально-правова заборона щодо доведення банку до неплатоспроможності: сумнівна законодавча новела. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 1. С. 71.

Смолов К. В. Загальна характеристика неплатоспроможності як юридичного складу, що обумовлює виникнення відносин неспроможності. *Санація та банкрутство*. 2014. № 2. С. 119–124.

Доведення до банкрутства (ст. 219 КК України)

Базюк Т. До питання кримінально-правової характеристики злочинів у сфері банкрутства за законодавством України та деяких зарубіжних країн. *Юридична наука*. 2015. № 11. С. 117–121.

Гордієнко В. Безпосередній об'єкт злочинів, пов'язаних з банкрутством суб'єктів господарської діяльності. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. 2009. Вип. 48. С. 255–260.

Гордієнко В. В. Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2013. 19 с.

Гордієнко В. Об'єктивна сторона злочину доведення до банкрутства за чинним Кримінальним кодексом України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2002. Вип. 37. С. 445–450.

Грек Б. М. Вдосконалення інституту кримінально-правової відповідальності за фіктивне банкрутство та доведення до банкрутства – нагальна потреба сьогодення. *Вісник Академії адвокатури України*. 2005. № 4. С. 74–82.

Грек Б. М. Кримінально-правова відповідальність за активне банкрутство і доведення до банкрутства за законодавством України і розвинутих країн світу. *Реформування правової системи України: проблеми і перспективи розвитку в контексті європейських інтегра-*

ційних процесів: матер. міжнар. наук.-практ. конферен. (м. Київ, 28–29 квітня 2004р.). Київ: Нац. Акад. управління, 2004. Ч. 2. С. 447–453.

Грек Б. М. Кримінально-правова відповідальність за фіктивне банкрутство та доведення до банкрутства: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 20 с.

Грек Б. М. Фіктивне банкрутство та доведення до банкрутства: кримінально-правовий аспект. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2004. Вип. 227: Правознавство. С. 115–119.

Грек Б. М. Фіктивне банкрутство та доведення до банкрутства: кримінально-правовий аспект. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 1. С. 116–126.

Дудоров О. Злочини, пов'язані з банкрутством: проблеми кваліфікації та вдосконалення законодавства. *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2001. № 1(20). С. 154–166.

Журбелюк Л. О. Доведення до банкрутства: окремі недоліки термінології. *Сучасні проблеми юридичної науки: тези доп. та наук. повідомл. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів*. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2008. С. 61–64.

Каменський Д. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством, в Україні та США. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 2. С. 237–249.

Кришевич О., Рощина І. Доведення до банкрутства: кримінально-правовий аспект та розмежування з шахрайством. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 143–147.

Круглова О. Доведення до банкрутства суб'єктів господарювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 5. С. 241–243.

Круглова О. О. До питання визначення об'єкта злочину доведення до банкрутства (ст. 219 КК України). *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Запоріжжя: ЗІОІ ДДУВС, 2011. № 3 (56). С. 267–274.

Круглова О. О. Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства (аналіз складу злочину): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2005. 19 с.

Марушев А. Д. Особливості визначення способів вчинення злочинів з доведення до банкрутства. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. Вип. 22: Серія «Право». С. 166–169.

Мельник О. О. Банкрутство як один із способів протиправного перерозподілу та відчуження власності в Україні (рейдерство). *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*.

Київ: Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з організ. злочинністю, 2013. № 3 (31). Спец. вип. С. 97–102.

Омельченко І. В. Банкрутство як один із способів вчинення злочинних діянь. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: зб. наук. праць за матеріал. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Алерта, 2010. С. 292–294.

Пригуза П. Об'єктивна сторона злочину при доведенні до банкрутства. *Юридичний вісник України*. 2006. № 38 (23–29 вересня). С. 8–9.

Рибачук Р. Банкрутство як елемент рейдерства, інструмент несплати боргів. *Юридична газета*. 2017. № 9 (28 лютого). С. 24.

Улибіна В. О. Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2014. 19 с.

Фролова О. Г. Злочини, пов'язані з банкрутством в Україні: кримінально-правова характеристика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2006. 22 с.

Фролова О. Г. Кримінально-правова характеристика окремих ознак об'єктивної сторони незаконних дій у разі банкрутства. *Університетські наукові записки*. 2005. №3. С. 249–256.

Фролова О. Г. Об'єктивні ознаки доведення до банкрутства. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 3. С. 227–236.

Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220¹ КК України)

Архипова В. Способи захисту прав вкладників банків-банкрутів. *Економіка, фінанси, право*. 2017. № 9. С. 56–57.

Теремецький В. Загальна характеристика охорони бази персональних даних за законодавством України. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 10. С. 3–5.

Черненко О. До питання захисту інтересів вкладників банків. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 186–189.

Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220² КК України)

Мельник З. Фальсифікація та викривлення звітних даних: відповідальність причетних осіб. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 399–407.

Опанасенко В. І. Фальсифікація як прояв злочинної поведінки за кримінальним правом України. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 4. С. 166–174.

(Див. також список літератури до всіх тем).

Т е м а 5. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів

Заняття 8

(практикум/колоквіум)

Питання

1. Кваліфікація шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України).
2. Кваліфікація маніпулювання на фондовому ринку (ст. 222¹ КК України).
3. Кваліфікація підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223¹ КК України).
4. Кваліфікація порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223² КК України).
5. Кваліфікація виготовлення, збуту та використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224 КК України).
6. Кваліфікація незаконного використання інсайдерської інформації (ст. 232¹ КК України).
7. Кваліфікація приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232² КК України).

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо ***першого питання***: а) в ст. 222 КК України йдеться про таку завідомо неправдиву інформацію, яка в конкретному випадку має юридичне значення як підстава для при-

йняття позитивного рішення щодо надання фінансових ресурсів чи податкових пільг; б) надання неправдивої інформації спрямоване на введення указаних в ст. 222 КК України адресатів в оману для незаконного одержання в такий спосіб субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків; в) при застосуванні ст. 222 КК України важливо відрізнити банки та інші фінансові установи як одну із сторін (кредитодавець) у кредитному договорі (ст. 1054 Цивільного кодексу України) від більш широкого кола осіб, які можуть виступати стороною (позикодавцем) у договорі позики (ст. 1046 Цивільного кодексу України), а також враховувати можливість надання кредитів відповідно до бюджетного законодавства України; г) у ст. 222 КК України не йдеться про пільги щодо зборів; д) суб'єктом цього злочину з 16 жовтня 2011 р. є будь-яка фізична осудна особа, яка до вчинення злочину досягла 16-річного віку, а в попередній період суб'єкт був спеціальним і визначався по-різному в різних редакціях цієї статті; е) ст. 222 КК України застосовується за умови відсутності у вчинених особою діях злочину проти власності, що встановлюється на практиці з урахуванням змісту і спрямованості умислу особи, наявності чи відсутності корисливого мотиву збагачення за рахунок чужого майна на момент надання неправдивої інформації; є) при конкуренції статей 222 і 212 КК України застосовується ст. 222 КК України, крім випадків ухилення від сплати податків особливо великих розмірах (5000 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), коли вчинене кваліфікується за сукупністю злочинів; є) при розгляді цього питання слід звернути увагу також на співвідношення шахрайства з фінансовими ресурсами з іншими кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 205, 210, 358, 366 КК України; ж) рекомендації щодо правильного застосування ст. 222 КК України наведені в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25 квітня 2003 р. № 3;

2) щодо *другого питання*: а) КК України був доповнений статтею 222¹ згідно із Законом України від 21 квітня 2011 р. № 3267-VI (набрав чинності 19 травня 2011 р.); б) для правиль-

ного розуміння видів дій, що мають ознаки маніпулювання на фондовій біржі, слід звертатись до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР; в) маніпулятивні дії завжди пов'язані з купівлею або продажем фінансових інструментів на фондовій біржі; г) для об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 222¹ КК України, а також для визнання злочину закінченим необхідно встановити наявність хоча б одного виду наслідків: отримання прибутку чи уникнення збитків у значних розмірах, або заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб; д) стосовно суб'єктивної сторони цього злочину важливим є питання про можливість змішаної форми вини; е) суб'єкт злочину, передбаченого ст. 222¹ КК України, є спеціальним – це службова особа учасника фондового ринку; є) тяжкі наслідки за ч. 2 ст. 222¹ КК України за своїм змістом стосуються фактично заподіяної шкоди, а не отримання прибутку чи уникнення збитків; ж) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 190, 232¹, 358, 366 КК України;

3) щодо **третього питання**: а) КК України був доповнений статтею 223¹ згідно із Законом України від 25 грудня 2008 р. № 801-VI (набрав чинності 14 січня 2009 р.); б) у період з 1 вересня 2001 р. до 14 січня 2009 р. схожа кримінально-правова норма передбачалась в ч. 2 ст. 223 КК України; в) для правильного розуміння кримінально-правової норми, передбаченої ст. 223¹ КК України, необхідно звертатись до законодавства, яке регулює випуск цінних паперів, зокрема до законів України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV, «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 р. № 5178-VI, інших законів України та нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; г) зазначені в ст. 223¹ КК України документи стосуються емісійних цінних паперів, випуск яких відповідно до законодавства підлягає реєстрації в Державному реєстрі випусків цінних паперів (його веде Національна комісія з цінних

паперів та фондового ринку); д) поняттям реєстрації випуску за ст. 223¹ охоплюється: початкова реєстрація випуску цінних паперів, реєстрація проспекту емісії цінних паперів (а також змін до нього), реєстрація звіту про результати розміщення цінних паперів; е) внесення в документи завідомо неправдивих відомостей може здійснюватись під час їх складання (виготовлення) чи затвердження, або виражатися в підробленні вже виготовленого документа; є) матеріальна шкода інвесторові в цінні папери визначена в примітці до ст. 223¹ і є обов'язковою для об'єктивної сторони цього злочину та його кваліфікації як закінченого; ж) під уповноваженою особою як спеціальним суб'єктом цього злочину слід розуміти службову особу юридичної особи, яка здійснює емісію цінних паперів, а також іншу особу, яка має право засвідчувати своїм підписом та печаткою документ, що подається для реєстрації випуску цінних паперів; д) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 358 і 366 КК України;

4) щодо **четвертого питання**: а) КК України був доповнений статтею 223² згідно із Законом України від 25 грудня 2008 р. № 801-VI (набрав чинності 14 січня 2009 р.); б) для правильного розуміння змісту ст. 223² необхідно звертатись до законів України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV, «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 р. № 5178-VI, інших законів України та нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; в) склад цього злочину є формально-матеріальним, тобто об'єктивну сторону може утворити будь-яке з двох альтернативно зазначених у ст. 223² діянь (невнесення змін чи внесення завідомо недостовірних змін), або діяння, що спричинило наслідки (інше порушення, що призвело до втрати системи реєстру чи її частини); в науці кримінального права існують й інші погляди щодо цього; г) окремого аналізу потребує питання про те, як прийняття Закону України «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 р. № 5178-VI обмежило можливості застосування ст. 223² КК України щодо передбачених цією статтею дій, пов'язаних з реєстром власни-

ків іменних цінних паперів; д) суб'єктивна сторона цього злочину характеризується умисною формою вини, однак законодавче словосполучення «інше порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів, що призвело до втрати системи реєстру (її частини)» охоплює собою також вчинення цього злочину з необережності (деякі вчені з таким тлумаченням не погоджуються); е) суб'єкт цього злочину спеціальний – службова особа емітента чи професійного учасника фондового ринку; є) важливо також проаналізувати співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 358, 364, 366, 367 КК України, а також суміжними адміністративними правопорушеннями;

5) щодо **п'ятого питання**: а) ст. 224 КК України охороняє суспільні відносини у сфері обігу недержавних цінних паперів; б) предметом цього злочину можуть виступати тільки такі підроблені недержавні цінні папери, які мають значну схожість зі справжніми цінними паперами, що перебувають в обігу; в) об'єктивну сторону цього злочину утворить хоча б одна із альтернативно зазначених у ст. 224 КК України дій, вчинених з хоча б одним екземпляром підроблених недержавних цінних паперів; г) виготовлення таких паперів без мети збуту не є злочином; д) суб'єктом збуту і використання також може бути особа, яка не виготовляла підроблених недержавних цінних паперів; е) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 190, 199, 200, 358, 361, 364, 364¹, 366 КК України;

6) щодо **шостого питання**: а) КК України був доповнений статтею 232¹ згідно із Законом України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV (набрав чинності 12 травня 2006 р.); в новій редакції ст. 232¹ була викладена згідно із Законом України від 25 грудня 2008 р. № 801-VI; істотні зміни до цієї статті були внесені згідно із законами України від 22 квітня 2011 р. № 3306-VI та від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI; б) ст. 232¹ КК України охороняє суспільні відносини, що виникають з приводу розкриття та використання інформації на фондовому ринку і забезпечують для всіх учасників ринку справедливі умови для

торгівлі цінними паперами на основі однакової інформації про цінні папери та їх емітентів; в) для з'ясування змісту поняття інсайдерської інформації та деяких інших ознак складу злочину слід звернутися до Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV; г) інформація вважається інсайдерською до моменту її оприлюднення згідно із законом; д) об'єктивну сторону злочину утворить хоча б одна незаконна дія, альтернативно зазначена в частинах 1 або 2 ст. 232¹ КК України, вчинювана з інсайдерською інформацією; д) для об'єктивної сторони злочину, передбаченого частинами 1 або 2 ст. 222¹ КК України, а також для визнання злочину закінченим необхідно встановити наявність хоча б одного виду наслідків: отримання прибутку чи уникнення збитків у значних розмірах, або заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб; е) тяжкі наслідки за ч. 3 ст. 232¹ КК України за своїм змістом стосуються фактично заподіяної шкоди, а не отримання прибутку чи уникнення збитків; є) стосовно суб'єктивної сторони цього злочину важливим є питання про можливість змішаної форми вини; ж) коло суб'єктів злочину, передбаченого ст. 232¹ КК України, визначено в примітці до цієї статті; з) кримінально-правова норма, передбачена ст. 232¹ КК України, як спеціальна норма, має перевагу у випадках конкуренції з маніпулюванням на фондовому ринку (ст. 222 КК України); и) важливо також проаналізувати співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями, передбаченими статтями 231, 232, 364 КК України, а також суміжними адміністративними правопорушеннями;

7) щодо **сьомого питання**: а) КК України був доповнений статтею 232² згідно із Законом України від 25 грудня 2008 р. № 801-VI (набрав чинності 14 січня 2009 р.); б) ст. 232² КК України охороняє суспільні відносини, які забезпечують права інвесторів у цінні папери на отримання від емітентів цінних паперів повної і достовірної інформації про діяльність останніх в межах, передбачених законом; в) основні вимоги щодо порядку та меж розкриття інформації емітентами цінних паперів міс-

тяться в Законі України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV; г) об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення утворить ненадання певної інформації або надання недостовірної інформації, якщо це заподіяло інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) матеріальну шкоду в значному розмірі (500 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян); д) слід окремо проаналізувати питання про значення письмового запиту інформації для кваліфікації цього злочину (в науці кримінального права воно вирішується по-різному); е) суб'єкт цього злочину спеціальний – це службова особа емітента цінних паперів (юридичної особи).

Завдання

1. Директор приватного підприємства «Верес» Рудик одержав у банку кредит під заставу майна підприємства і згодом використав отримані кошти не за цільовим призначенням. Коли настав час повертати отриманий кредит, Рудик звернувся до іншого банку з пропозицією надання кредиту, додавши при цьому підроблену офіційну довідку про те, що майно підприємства у заставі не перебуває. Отриманий у такий спосіб кошти він використав на повернення першого кредиту, а другий кредит вирішив не повертати і з цією метою приховав основні активи підприємства та подав офіційну заяву до суду про неспроможність підприємства «Верес» виконати зобов'язання перед кредиторами.

Чи є в діях Рудика ознаки складу злочину у сфері господарської діяльності? Як впливає на кваліфікацію дій Рудика момент виникнення умислу на неповернення кредиту?

2. Керівник підприємства Сурков надав податковій інспекції завідомо неправдиві відомості про чисельність працюючих на підприємстві інвалідів. Це дозволило підприємству безпідставно отримати пільги з податку на прибуток і недоплатити в бюджет суму, що в 1200 разів перевищувала неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Вирішіть питання про відповідальність Суркова. Як впливає на кваліфікацію дій Суркова розмір несплачених до бю-

джету податків?

3. Детально проаналізуйте склади злочинів у сфері обігу цінних паперів, передбачені статтями 222¹, 223¹, 223², 224, 232¹, 232² КК України, і визначте особливості їх законодавчих конструкцій та основні системні зв'язки між ними.

Список літератури та матеріалів судової практики

Шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України)

Андрушко П. П. Коментар до статті 222 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 10. С. 39–47.

Буртовой М. Обман у фінансово-кредитній сфері: історично-правовий та порівняльний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 6-2. Т. 3. С. 126.

Волинець Р. А. Окремі питання відмежування злочину, передбаченого ст. 210 КК України, від злочинів, передбачених статтями 191 і 222 КК України. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 394–398.

Гуторова Н. О. Кримінальна відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами. *Новий Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25–26 жовтня 2001 р.). Київ, Харків, 2002. С. 160–163.

Дудоров О. О. Шахрайство з фінансовими ресурсами як злочин проти системи оподаткування: проблеми застосування і вдосконалення ст. 222 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 11. С. 22–54.

Дудоров О. Співвідношення ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів та шахрайства з фінансовими ресурсами. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 7. С. 101–104.

Зеленов Г. М. Кредитні майново-господарські зобов'язання як об'єкт складу злочину «шахрайство з фінансовими ресурсами». *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. Спец. вип.: Проблеми застосування кримінального законодавства України. Луганськ: Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007. С. 87–92.

Зеленов Г. Про вдосконалення кримінально-правової заборони на шахрайство з фінансовими ресурсами. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 9. С. 128–132.

Клочко А. Злочини у сфері банківської діяльності. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 1. С. 68–71.

Клочко А. Шахрайство під час отримання банківського кредиту. *Право і суспільство*. 2015. № 3. Ч. 3. С. 158.

Князев С. М. Фінансова піраміда як спосіб шахрайства на ринку фінансових послуг. *Право та управління*. 2011. № 1. С. 204–211.

Константінова О. Деякі проблемні питання, які виникають при застосуванні ст. 222 КК України. *Юридична Україна*. 2008. № 8. С. 80–82.

Красницький І., Старостенко О. Види та окремі особливості вчинення позичальниками злочинів у сфері кредитування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С. 258.

Криушенко Л. Визначення способу вчинення шахрайства в банківській сфері. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С. 207.

Кришевич О. В. Відмінність шахрайства від суміжних злочинів у сфері господарської діяльності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. Київ: НАВС, 2011. № 3 (76). С. 145–153.

Кришевич О. В. Кримінальна відповідальність за надання завідомо неправдивої інформації при шахрайстві з фінансовими ресурсами. *Право та управління*. 2011. № 4. С. 141–152.

Крышевич О. Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. № 2. С. 53.

Мовчан Р. О., Дудоров О. О., Дацюк В. Б. Кримінально-правова протидія створенню фінансових пірамід в Україні: сучасний стан і перспективи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 2. С. 108–127.

Мойсик В. Р. Відмежування шахрайства з фінансовими ресурсами від інших злочинів у сфері господарської діяльності. *Вісник Верховного Суду України*. 2002. № 4. С. 26–30.

Мойсик В. Р. Кримінальна відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами в Україні: аналіз правотворчості та правозастосування: монографія. Київ: Атіка-Н, 2010. 244 с.

Мойсик В. Р.. Проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство з фінансовими ресурсами: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2002. 20 с.

Мойсик В. Р. Шахрайство з фінансовими ресурсами – до питання про суб'єкт відповідальності. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2002. Вип.15. С. 365–372.

Паламар Д. Особливості встановлення характеру та розміру шкоди, завданої шахрайством із фінансовими ресурсами. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 9. С. 127–129.

Сандрачук А. Щодо способів учинення шахрайства у сфері кредитування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 163.

Старостенко О. Особливості вчинення злочинів у сфері кредитування працівниками банківських установ одноосібно та в складі злочинної групи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2015. № 16. Т. 2. С. 80.

Старостенко О. Поняття та види злочинів у сфері кредитування. *Митна справа*. 2013. № 6. Ч. 2. Кн. 1. С. 100.

Чернишов Г. До питання про визначення фінансового шахрайства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 26. С. 230–234.

Шепитько В., Шепитько М. Противодействие преступлениям в сфере банковской деятельности в Украине. *Криминалистика первопечатный*. 2014. № 9. С. 76.

Ярмоленко Ю. Сучасні технології побудови фінансових пірамід. *Право і суспільство*. 2014. № 1. С. 176.

Маніпулювання на фондовому ринку (ст. 222¹ КК України)

Белкін Л. М. Актуальні проблеми інформаційного забезпечення створення доказової бази щодо маніпулювання на фондовому ринку за українським законодавством. *Інформація і право*. 2012. № 3 (6). С. 72–80.

Буртовой М. О. Гроші та цінні папери як предмет злочину і проблеми доказування. *Слідча діяльність: проблеми теорії та практики*: матер. наук.-практ. конф. та круг. столу (м. Дніпропетровськ, 22 і 26 травня 2008 р.). Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2008. С. 48–51.

Витко А. Непосредственный объект преступления, предусмотренного статьей 222¹ Криминального кодекса Украины. *Закон и жизнь*. 2013. № 8/2. С. 108.

Вітко О. Ю. Об'єкт і предмет злочинів у сфері емісії, розміщення або видачі цінних паперів та їх обігу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 20 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Глушков, В. О., Коваленко П. М. Шахрайство на фінансових ринках у біржовій торгівлі: правовий та кримінологічний аналіз. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 280 с.

Кашкаров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері випуску та обігу цінних паперів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 19 с.

Кашкаров О. О. Цінні папери як предмет злочину. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. Вип. 25. С. 200–204.

Клочко В. М. Кримінально-правова характеристика злочинів, що вчиняються службовими особами професійних учасників фондового ринку України (ст.ст. 222¹, 223², 232¹ КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 21 с.

Клочко В. Окремі ознаки об'єктивної сторони злочинів, які вчиняють службові особи професійних учасників фондового ринку. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 151.

Коваленко П. М. Запобігання шахрайству на фінансових ринках у біржовій торгівлі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 20 с.

Коляденко В. Маніпулювання на фондовому ринку. *Європейські перспективи*. 2013. № 5. С. 110.

Тертишник В., Кошовий О. Доктринальні проблеми відповідальності за зловживання на фондовому ринку. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 283–288.

Хорт Ю. В. Аналіз законодавчих змін щодо маніпулювання цінами на фондовому ринку України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Косяцького НАН України, 2011. Вип. 54. С. 306–312.

Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223¹ КК України)

Багіров С. Проблеми кваліфікації підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів, за сукупністю зі службовим підробленням, що спричинило тяжкі наслідки. *Юридична наука*. – 2015. № 2. С. 51–58.

Вітко О. Ю. Безпосередній об'єкт підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів. *Університетські наукові записки*. Хмельницький: Хмельниц. ун-т управ. та права, 2013.

№ 3 (47). С. 442–447.

Вітко О. Ю. Об'єкт і предмет злочинів у сфері емісії, розміщення або видачі цінних паперів та їх обігу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 20 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Кашкаров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері випуску та обігу цінних паперів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 19 с.

Хряпінський П. Щодо питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 223¹ Кримінального кодексу України «Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів». *Юридична наука*. 2015. № 2. С. 113.

Щавінський В. Р. Кримінальна відповідальність за незаконну емісію недержавних цінних паперів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2004. 19 с.

Порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223² КК України)

Белкін М. Загублені в реєстрі. Чи забезпечені інтереси інвесторів через втрату системи реєстру власників іменних цінних паперів. *Юридична газета*. 2016. № 38 (20 вересня). С. 30–31.

Белкін М. Л. Актуальні проблеми забезпечення інтересів інвесторів у разі втрати системи реєстру власників іменних цінних паперів. *Вісник господарського судочинства*. 2017. № 1. С. 63–70.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Клочко В. М. Кримінально-правова характеристика злочинів, що вчиняються службовими особами професійних учасників фондового ринку України (ст.ст. 222¹, 223², 232¹ КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 21 с.

Попов А. О. Правові проблеми захисту інформації в системах обліку національного депозитарію. *Кримський юридичний вісник*. Сімферополь, 2011. Вип. 1 (11). Ч. 1. С. 170–176.

Сахарова О. Виявлення підрозділами ДСБЕЗ МВС України злочинів та інших правопорушень, що вчиняються на фондовому ринку реєстраторами та депозитаріями (зберігачами) у процесі здійснення обліку прав власності на цінні папери. *Наука і правоохорона*. 2013. № 2. С. 130.

Виготовлення, збут та використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224 КК України)

Андрушко П. Коментар до статей 224, 237 Кримінального кодексу України. *Юридичний вісник України (Інформац.-правовий банк)*. 2001. № 41 (13–19 жовтня). С. 33–40.

Байрактор Д. Д. Кримінальна відповідальність за виготовлення з метою збуту чи використання підроблених цінних паперів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2001. Вип.10. С. 283–288.

Вітко О. Ю. Об'єкт і предмет злочинів у сфері емісії, розміщення або видачі цінних паперів та їх обігу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 20 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Жданкін В. А. До питання про бездокументарні цінні папери як предмет злочину, передбаченого ст. 224 КК України. *Юридична осінь 2013 року*: зб. тез доп. та наук. повідомл. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 14 листоп. 2013 р.). Харків: Право, 2013. С. 321–323.

Жданкин В. Предмет преступления, предусмотренного ст. 224 УК Украины. *Наука і правоохорона*. 2013. № 2. С. 148.

Незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232¹ КК України)

Андрушко П. П. Коментар до статті 232¹ «Розголошення або використання неоприлюдненої інформації про емітента або його цінні папери» Кримінального кодексу України. *Кримінальне право України: теорія і практика*. 2007. № 1. С. 35–40.

Вислоцька Т. Ю. Кримінально-правова охорона таємниці в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2018. 18 с.

Вітко О. Відносно дискусійних питань предмета злочину, передбаченого ст. 232¹ Кримінального кодексу України. *Юридична наука*. 2014. № 8. С. 58–62.

Вітко О. Ю. Безпосередній об'єкт злочину незаконного використання інсайдерської інформації. *Верховенство права та правова держава*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 16–17 травня 2014 р.). Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2014. С. 203–206.

Вітко О. Ю. Об'єкт і предмет злочинів у сфері емісії, розміщення або видачі цінних паперів та їх обігу: автореф. дис. ... канд.

юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 20 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Глушков В. О., Коваленко П. М. Шахрайство на фінансових ринках у біржовій торгівлі: правовий та кримінологічний аналіз. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. 280 с.

Дудоров О. Злочинне використання інсайдерської інформації: аналіз законодавчих новел. *Юридичний вісник України*. 2009. № 8 (21–27 лютого). С. 12–13.

Дудоров О., Старовойтова Ю. До питання про криміналізацію незаконного використання інсайдерської інформації. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 3. С. 128–133.

Каменський Д. Зловживання інсайдерською інформацією за кримінальним законодавством України та США. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 160–167.

Кашкаров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері випуску та обігу цінних паперів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 19 с.

Клочко В. М. Кримінально-правова характеристика злочинів, що вчиняються службовими особами професійних учасників фондового ринку України (ст.ст. 222¹, 223², 232¹ КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 21 с.

Коваленко П. М.. Запобігання шахрайству на фінансових ринках у біржовій торгівлі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2005. 20 с.

Кондра О. Суб'єкт злочину «незаконне використання інсайдерської інформації». *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. XVII регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 3–4 лютого 2011 р.). Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. С. 295–297.

Кондра О. Суспільно небезпечне діяння у ст. 232¹ КК України «Незаконне використання інсайдерської інформації». *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 54. С. 349–360.

Кондра О. Суспільно небезпечні наслідки злочину у ст. 232¹ КК України «Незаконне використання інсайдерської інформації». *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2010. Вип. 51. С. 345–353.

Користін О., Клочко В. Криміналізація порушень, пов'язаних з професійною діяльністю на фондовому ринку. *Митна справа*. 2014. № 1. Ч. 2. Кн. 1. С. 163.

Яра О. Соціальна зумовленість кримінально-правової заборони незаконних дій із відомостями, що становлять інсайдерську інформацію. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 2. С. 54.

**Приховування інформації про діяльність емітента
(ст. 232² КК України)**

Вітко О. Безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 223² Кримінального кодексу України. *Юридична наука*. 2014. № 5. С. 83.

Вітко О. Ю. Об'єкт і предмет злочинів у сфері емісії, розміщення або видачі цінних паперів та їх обігу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 20 с.

Вітко О. Ю. Питання об'єкта злочину, передбаченого статтею 232² Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми юридичної науки*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 8–9 листопада, 2013 р.). Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2013. Ч. 4. С. 8–9.

Вітко О. Ю. Предмет злочину, передбаченого статтею 223² Кримінального кодексу України. *Право і держава сучасної України: проблеми розвитку та взаємодії*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 18–19 квітня 2014 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2014. С. 225–228.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.

Кашкаров О. О. Проблеми визначення об'єкту та предмету злочинів, які передбачені кримінально-правовими новелами в сфері обігу цінних паперів. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2009. Том 22 (61). № 1. С. 223–228.

Кашкаров О. О. Проблеми кваліфікації злочинів у сфері випуску та обігу цінних паперів: монографія. Харків: Формат Плюс, 2008. 186 с.

(Див. також список літератури до всіх тем).

**Тема 6. Кваліфікація кримінальних правопорушень
у сферах обслуговування споживачів та захисту
їх прав, приватизації державного і комунального майна**

**Заняття 9
(колоквіум)**

Питання

1. Кваліфікація умисного введення в обіг на ринку України (випуску на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України).

2. Співвідношення злочину, передбаченого ст. 227 КК України, з іншими кримінальними правопорушеннями.

3. Кваліфікація незаконної приватизації державного, комунального майна (ст. 233 КК України).

4. Відмежування незаконної приватизації державного, комунального майна (ст. 233 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

Пояснення і рекомендації

При розгляді зазначених питань важливо враховувати наступні положення:

1) щодо *першого і другого питань*: а) з 1 вересня 2001 р. до 4 липня 2011 р. ст. 227 КК України передбачала відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції; б) слід розрізняти небезпечну і недоброякісну продукцію як предмети злочинів, передбачених ст. 227 КК України, відповідно в чинній та попередній редакціях цієї статті; в) для з'ясування змісту окремих ознак цього складу злочину слід звернутися до Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 2 грудня 2010 р. № 2735-VI, згідно з яким ст. 227 КК України була викладена в новій редакції; г) предметом цього злочину може бути як нехарчова, так і харчова продукція, а його розміри в чинній та попередній редакціях ст. 227 КК України є різними; д) поняття введення в обіг (випуск на ринок України) необхідно розкривати виходячи з того, що йдеться про перше постачання продукції для її розповсюдження, споживання (використання), яке по-різному виглядає на практиці залежно від того, де виготовлена продукція; е) причини того, що продукція стала небезпечною, можуть бути різними;

є) усвідомлення винною особою небезпечності продукції є обов'язковим для суб'єктивної сторони цього злочину, а виконання особою обов'язків забезпечення випуску на ринок України

безпечної продукції – для суб'єкта цього злочину; ж) окремого аналізу потребує питання про співвідношення цього злочину з кримінальними правопорушеннями проти життя, здоров'я і власності, а також передбаченими статтями 204, 275, 367 КК України та суміжними адміністративними правопорушеннями;

2) щодо *третього і четвертого питань*: а) встановлювати незаконність приватизації державного, комунального майна за ст. 233 КК України необхідно з урахуванням положень законодавства, яке регулює суспільні відносини в цій сфері і яке істотно змінювалось; зараз основне значення має Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII; б) державне регулювання приватизації є різним для об'єктів малої і великої приватизації; в) платне відчуження державного і комунального майна може бути приватизаційним і неприватизаційним; г) питання про те, чи поширюється ст. 233 КК України на приватизацію об'єктів державного житлового фонду та земель, яка не регулюється вказаним Законом України, є дискусійним в науці кримінального права; д) зниження вартості майна за ст. 233 КК України означає визначення її способом, який взагалі не передбачений законами про приватизацію, або хоч і передбачений, але не повинен застосовуватись в конкретному випадку; е) в ст. 233 КК України йдеться про використання будь-якого підробленого приватизаційного документа, який мав юридичне значення для прийняття рішення про відчуження об'єкта приватизації покупцю; є) переліки майна, яке не підлягає приватизації, наведені у вищезазначеному Законі України від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII; а також в окремих інших законах України; ж) приватизація неправомочною особою означає приватизацію особою, яка за законодавством не може бути суб'єктом приватизації; з) окремого аналізу потребує питання про співвідношення злочину, передбаченого ст. 233 КК України, з кримінальними правопорушеннями проти власності, а також передбаченими статтями 205, 209, 219, 358, 364, 366, 368 КК України.

Список літератури та матеріалів судової практики

Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України)

Бокша В. Перелік кримінально-правових заборон за чинним Кримінальним кодексом України, за допомогою яких забезпечується охорона прав споживачів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. № 6-1. Т. 3. С. 81.

Бокша В. Права споживачів як об'єкт кримінально-правової охорони. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2014. № 11. Т. 2. С. 101–104.

Голіна В. В. Фальсифікація продукції та інших товарів на споживчому ринку України: проблеми попередження та протидії. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5–6 жовтня 2005 р.)*. Харків: Кроссроуд, 2006. С. 228–231.

Готін О. М. Випуск або реалізація недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки: проблеми кримінальної відповідальності. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. 288 с.

Готін О. М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ., 2003. 21 с.

Гулявська У. В. Правове регулювання умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності: матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 грудня 2010 р.)*. Київ: ФОП Ліпкан О. С., 2010. С. 20–23.

Гулявська У. В. Проблемні питання предмета умисного введення в обіг на ринку України (випуск на Україну) небезпечної продукції. *Правова інформатика*. 2012. № 1(33). С. 91–96.

Жига І. Правові основи протидії введенню в обіг на ринок України небезпечної продовольчої продукції. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія юридична)*. 2013. № 4. С. 337–348.

Качковський М. Криміналістична характеристика умисного введення в обіг на ринку України небезпечної продукції. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 362.

Наумчук Н. В. Проблемні аспекти об'єктивної сторони умисного введення в обіг на ринку України (випуску на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 Кримінального кодексу України). *Віс-*

ник Запорізького національного університету. *Юридичні науки*: зб. наук. пр. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. № 4 (II). С. 269–273.

Наумчук Н. Особенности субъекта и субъективные признаки состава преступления, связанного с умышленным введением в оборот (выпуском на рынок) опасной продукции (статья 227 Уголовного кодекса Украины). *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2015. № 4. С. 113.

Наумчук Н. Проблеми визначення предмета злочину, передбаченого статтею 227 КК України (умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції). *Право і суспільство*. 2014. № 1.2. С. 247.

Наумчук Н. Співвідношення ст. 227 КК України із Законом «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» у новій редакції. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 2. С. 159.

Тимошук Ю. Проблема визначення предмету злочину, передбаченого ст. 227 КК України «умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції». *Право і суспільство*. 2013. № 6.2. С. 323.

Тімченко І. Умисний Випуск на ринок України небезпечної продукції: криміналістична характеристика. *Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»)*. 2014. № 5. Т. 3. С. 219.

Хавронюк М. І. Право споживачів на безпечність продукції: кримінально-правове забезпечення: монографія. Київ: Атіка, 2011. 324 с.

Цюра А. М. Теоретико-прикладні проблеми визначення об'єкта злочину «Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції». *Право України*. 2012. № 9. С. 416–424.

Цюра А. Проблема встановлення змісту суб'єктивної сторони злочину «умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції». *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. XVIII регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 січня 2012 р.). Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2012. С. 339–340.

Цюра А. Система кримінально-правових засобів охорони прав споживачів: стан та перспективи розвитку. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матер. XIV регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 6 лютого 2008 р.). Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2008. С. 292–294.

Шепелева Н. В. До питання про диференціацію кримінальної відповідальності за виготовлення або реалізацію (збут) недоброякісної продукції. *Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері госпо-*

дарської діяльності: матер. наук.-практ. семінару.(м. Харків, 9 листоп. 2004 р.). Київ, Харків: Юрінком Інтер, 2005. С. 73–76.

***Незаконна приватизація державного і комунального майна
(ст. 233 КК України)***

Андрушко П. П. Коментар до статей 205, 233, 234, 235 Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2002. № 1. С. 42–54.

Березін П. Незаконна приватизація державного комунального майна. Поняття суспільно небезпечних наслідків. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 9. С. 43–58.

Березін П. С. Проблеми визначення змісту наслідків у кваліфікованому складі незаконної приватизації державного, комунального майна (ч. 2 ст. 233 Кримінального кодексу України). *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2006. № 3. С. 34–55.

Глоба К. П. Запобігання злочинам у сфері приватизації майна: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 16 с.

Глоба К. П. Типові види злочинів у сфері приватизації майна та засоби запобігання їм. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 6. С. 154–159.

Дудуров, О. О., Дудорова К. Б. Незаконна приватизація державного і комунального майна: проблеми кваліфікації і вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: юриспруденція*: зб. наук. пр. Одеса: Фенікс, 2011. Вип. 2. С. 104–109.

Дудуров О., Письменський Є. Проблеми кримінальної відповідальності за приватизацію, вчинену неправомірною особою. *Юридичний вісник України*. 2009. № 40 (3–9 жовтня). С. 6–7.

Заруба П. І. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері приватизації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 19 с.

Заруба П. І. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері приватизації: монографія. Київ: Атіка, 2007. 220 с.

Заруба П. І. Приватизація в Україні: окремі проблеми кримінально-правової охорони. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя: ЗНУ, 2005. № 2. С. 157–161.

Заруба П. Незаконна приватизація державного, комунального майна: проблеми визначення об'єктивної сторони злочину. *Юридична Україна*. 2006. № 6. С. 66–71.

Касараба Ю., Заблоцька О. Діяльність організованих злочинних груп у сфері незаконної приватизації майна та землі: проблемні

аспекти. *Наука і правоохорона*. 2013. № 1 (19). С. 178.

Ковальчук С. Незаконна приватизація державного та комунального майна: деякі аспекти кримінальної відповідальності. *Право України*. 2005. № 3. С. 49–53.

Комісарчук Р. Слідчі ситуації, що виникають при розслідуванні фактів незаконної приватизації. *Право і суспільство*. 2013. № 6.2. С. 343.

Крих Т. Я. Незаконна приватизація державного, комунального майна за кримінальним правом України: юридичний аналіз складу злочину: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2010. 20 с.

Крих Т. Я. Оцінювач як суб'єкт незаконної приватизації державного, комунального майна. *Університетські наукові записки*. 2008. № 4. С. 265–267.

Кришевич О. В. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства в ході приватизації. *Національна безпека України: стан, кризові явища та шляхи їх подолання*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7–8 грудня 2005 р.). Київ: Нац. акад. управління, 2005. С. 217–222 .

(Див. також список літератури до всіх тем).

III. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ДО ВСІХ ТЕМ

Обов'язкова література

Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. 2-ге вид. Київ: ВД «Дакор», 2013. 786 с.

Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 680 с.

Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / О. М. Алієва, О. В. Білаш, А. П. Бабій та ін.; відповід. ред. Є. Л. Стрельцов. Вид. восьме, переробл. та доповн. Харків: Одіссея, 2012. 904 с.

Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Т. 2: Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 5-те вид., допов. Харків: Право, 2013. 1040 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Череня. Київ: Юрінком Інтер. 2016. 1064 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та доповн. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / К. І. Беляков, П. Д. Біленчук, І. М. Білодід та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 536 с.

Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: у 2 т. / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. 3-те вид., переробл. та доп. Київ: Алерта; КНТ; Центр учбо-

вої літератури. 2009. Т. 1. 964 с.; Т. 2. 624 с.

Додаткова література

Андрушко П. П. Коментар до статей 199–201 розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності» Кримінального кодексу України. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2004. № 9. С. 14–39.

Андрушко П. П. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 288 с.

Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика, науково-практичний коментар. Харків: Право, 2019. 1200 с.

Берзін П. С. Наслідки у складах злочинів у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2007. 392 с.

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2018. 452 с.

Григоренко А. Г. Практичний коментар до ст. 199–233 розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності» Особливої частини Кримінального кодексу України: з урахув. змін., внес. законом України 34025-VI від 15 лист. 2011 р. «Про внесення змін до деяких законод. актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господар. діяльності». Київ: Центр учб. літ., 2013. 358 с.

Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України. Харків: Вид. Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. 384 с.

Гуторова Н. А. Преступления в сфере хозяйственной деятельности: Раздел VII Особенной части Уголовного кодекса Украины с научно-практическим комментарием. Харків: Одиссей, 2003. 265 с.

Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика: Монографія. Київ: Юридична практика, 2003. 924 с.

Дудоров О. О., Мельник М. І., Хавронюк М. І. Злочини у сфері підприємництва: Навч. посібник. Київ: Атіка, 2001. 608 с.

Киричко В. М. Кваліфікація злочинів у сфері господарської діяльності. *Кваліфікація злочинів: навчальний посібник* / за заг. ред. М. І. Панова. Харків: Право, 2017. С. 213–271.

Киричко В. М., Перепелиця О. І. Злочини у сфері господарсь-

кої діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар / за заг. ред. В.Я. Тація. Харків: Право, 2010. 784 с.

Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків: Право, 2015. 1088 с.

Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.

Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти: навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2000. 476 с.

Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції. Харків: Право, 2018. 368 с.

Матеріали судової практики

Кримінальне судочинство в Україні: Судова практика. Злочини у сфері господарської діяльності / за ред. П. П. Пилипчука. Київ: Праксіс, 2006. 1176 с.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 квітня 1996 р. № 6 (зі змінами, внесеними постановою від 3 грудня 1997 р. № 12) «Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів».

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 р. № 3 «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності». *Вісник Верховного Суду України*. 2003. № 3. С. 2–6.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 р. № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів». *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 11. С. 8–13.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом». *Вісник Верховного суду України*. 2005. № 5. С. 9.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8 (зі змінами та доп., внес. пост. від 30 травня 2008 р. № 8) «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил». *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 6. С. 10–13; 2008. № 6. С. 24–25.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7 «Про практику застосування судами кримінального зако-

нодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки». *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 7. С. 6–10.

Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011). Вид. 2-ге, доповн. / Укладач В. І. Тютюгін; за заг ред. В. Я. Тація. Харків: Одиссей, 2012. 504 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2012–2013 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін; за заг ред. В. Я. Тація. Харків: Право, 2014. 704 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2014–2015) / Уклад. В. І. Тютюгін; за заг ред. В. Я. Тація. Харків: Право, 2016. 800 с.

ІV. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Поняття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх види та класифікація.

2. Родовий і безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

3. Предмети кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

4. Бланкетний характер диспозицій статей про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності і їх значення для кваліфікації таких злочинів.

5. Суспільно небезпечні наслідки у складах кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх види та кваліфікаційне значення.

6. Конструкції об'єктивної сторони у складах кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

7. Особливості суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, кваліфікаційне значення мотиву і мети їх вчинення.

8. Загальні і спеціальні ознаки суб'єктів кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

9. Службова особа як спеціальний суб'єкт кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

10. Правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян та його застосування при кваліфікації

кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

11. Ознаки продовжуваного, триваючого і складеного кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, їх кваліфікаційне значення.

12. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

13. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

14. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності за наявності конкуренції норм.

15. Значення для кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності їх місця в системі Особливої частини КК України.

16. Кваліфікація виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України).

17. Відмежування виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

18. Кваліфікація незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України).

19. Відмежування незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України) від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

20. Кваліфікація контрабанди (ст. 201 КК України).

21. Відмежування контрабанди (ст. 201 КК України) від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

22. Кваліфікація переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України (ст. 201¹).

23. Кваліфікація незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203¹ КК України).

24. Кваліфікація зайняття гральним бізнесом (ст. 203² КК України).

25. Кваліфікація незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України).

26. Відмежування незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України) від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

27. Кваліфікація фіктивного підприємництва (ст. 205 КК України).

28. Відмежування фіктивного підприємництва (ст. 205 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень. Кваліфікація поєднання фіктивного підприємництва з іншими кримінальними правопорушеннями.

29. Кваліфікація підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205¹ КК України).

30. Кваліфікація протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України).

31. Відмежування протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України) від вимагання (ст. 189 КК України).

32. Відмежування протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України) від примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК України).

33. Співвідношення протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК України) із кримінальними правопорушеннями проти життя, здоров'я особи, її волі, а також проти власності.

34. Кваліфікація протиправного заволодіння майном пі-

дприємства, установи, організації (ст. 206² КК України).

35. Відмежування протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206² КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

36. Кваліфікація легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України).

37. Відмежування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, (ст. 209 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

38. Кваліфікація умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму (ст. 209¹ КК України).

39. Кваліфікація нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України).

40. Відмежування нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

41. Кваліфікація видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211 КК України).

42. Кваліфікація ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України).

43. Відмежування ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

44. Податковий компроміс і його кримінально-правове значення (ст. 212 КК України).

45. Кваліфікація ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212¹ КК України).

46. Звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)

(ст. 212 КК України), єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212¹ КК України).

47. Кваліфікація порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст. 213 КК України).

48. Кваліфікація незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216 КК України).

49. Кваліфікація доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹ КК України).

50. Кваліфікація доведення до банкрутства (ст. 219 КК України).

51. Відмежування доведення до банкрутства (ст. 219 КК України) від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень.

52. Кваліфікація порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220¹ КК України).

53. Співвідношення порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220¹ КК України) із кримінальними правопорушеннями у сфері службової діяльності.

54. Кваліфікація фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220² КК України).

55. Кваліфікація шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України).

56. Відмежування шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України) від кримінальних правопорушень проти власності.

57. Співвідношення шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України) з ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України).

58. Кваліфікація маніпулювання на фондовому ринку (ст. 222¹ КК України).

59. Кваліфікація підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223¹ КК України).

60. Кваліфікація порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223² КК України).

61. Кваліфікація виготовлення, збуту та використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224 КК України).

62. Відмежування виготовлення, збуту та використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

63. Кваліфікація умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України).

64. Відмежування умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

65. Кваліфікація незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України).

66. Відмежування незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

67. Кваліфікація незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України).

68. Кваліфікація розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України).

69. Кваліфікація незаконного використання інсайдерської інформації (ст. 232¹ КК України).

70. Кваліфікація приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232² КК України).

71. Кваліфікація незаконної приватизації державного, комунального майна (ст. 233 КК України).

72. Відмежування незаконної приватизації державного, комунального майна (ст. 233 КК України) від суміжних кримінальних правопорушень.

Навчальне видання

Електронне видання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Методичні матеріали і поради

для студентів магістратури
господарсько-правового факультету
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

А в т о р и : КИРИЧКО Василь Миколайович,
РАДУТНИЙ Олександр Едуардович

Відповідальний за випуск *В. І. Тютюгін*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*